PL ISSN 0546—1966
Nr INDEKSU 366714
№ ІНДЭКСА Ў КАТАЛОГУ „САЮЗДРУКУ“ 36911

Ніва

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 4 (1810) ГОД XXXVI БЕЛАСТОК 27 СТУДЗЕНЯ 1991 г. ЦАНА 800 зл. (50 кап.)

Зімовы Беласток. Фота Я. Целушэцкага.

За апошні час у краіне адбылося шмат істотных падзеяў, якія будуць мець непасрэдны ўплыў і на нашу — беларусаў — будучыню. Наслядоўнасці гэтых падзеяў мы будзем адчуваць усё больш і больш дакладна, таму што мы ўсё яшчэ не падрыхтаваныя да новай палітычнай і эканамічнай сітуацыі.

Вынікі прэзідэнцкіх выбараў паказалі татальную апазіцыйнасць беларускай грамадскасці да новай палітычнай рэчаіснасці ў Польшчы. У вачах беларусаў новыя „дэмакраты“, што цяпер пераанялі ўладу, не дужа адрозніваюцца ад старых, папярэдніх. Адны і другія ў адносінах да беларусаў хварэюць на тую самую хваробу: не могуць перанесці нармальнага іх існавання. Уражанне ў мяне такое, што беларуская прысутнасць на Беласточчыне паралізуе нервовую сістэму кожнай тут улады. Тайны рапарт Міністэрства замежных спраў, выяўлены публічна ў Сейме паслом У. Цімашэвічам, сведчыць пра тое, што беларусы аб нармальнасці і дэмакратыі могуць толькі марыць пакуль што. Ува ўсе структуры ўлады ўліваюцца людзі, што вельмі гучна заяўляюць пра дэмакратызацыю, плюралізм ды экуменізм, не разумеючы нават, што гэтыя назовы азначаюць. На практыцы, асабліва тут на Беласточчыне, гэтыя словы не азначаюць нічога. І „кадравая палітыка ў Бельску“, і „гмінная дэмакратыя ў Мілейчыцах“ паказваюць абсалютную павярхоўнасць тых вялікіх ідэй, якія вялі да змены палітычнае ўлады ў 1989 г.

Няма сумнення, мы, беларусы, у гэтай новай палітычнай сітуацыі даволі моцна разгубіліся. Некаторыя пабеглі на пакоі новага пана цалаваць яму ручкі, прыляпіўшы сабе на твар лёкайскую ўсмешку. Іншыя кожную ноч пaглядаюць на неба, чакаючы вяртання на небасхіл чырвонай зоркі. Адны і другія — людзі мінулай эпохі, кормяць сябе ілюзіямі і жыць іначай, чым прыслужнікамі, не ўмеюць.

На жаль, няма ў нас аніводнага аўтарытэтнага грамадска-палітычнага цэнтра, які сёння мог бы адчувальна паўплываць на паставы беларускіх жыхароў гэтай зямлі. Царква заявіла, што палітычнымі і нацыянальнымі пытаннямі сваіх вернікаў займацца не будзе („Кур'ер Падляскі“, 18.12.1990), БГКТ, хоць так дэманічна прадстаўленае ў рапарце МЗС, на самай справе з'яўляецца прадстаўніцтвам мёртвых душ, БАС і БДА — гэта арганізацыі з невялікімі ўплывамі сярод інтэлігенцыі і студэнцтва. Нейкую надзею дае праект утварэння Рады беларускіх арганізацыяў, якая выконвала б ролю каардынацыйна-дыспазіцыйнага асяродка беларускага руху ў Польшчы (такога беларускага „парламента“). Ці Рада стане рэальнасцю, пакажа час.

Ранейшыя ініцыятывы, з якімі выступалі лідэры БДА ў галіне гаспадарчай і грамадскай актывізацыі беларусаў, далі невялікія вынікі. Выбары ў гмінныя самаўрады ў маі 1990 г. для беларускай справы аказаліся прайгранымі. Прыглядаючыся некаторым нібыта беларускім кандыдатам у камунальных выбарах, я адчуваў сябе даволі пагана: „нашы людзі“ найчасцей хаваліся за „кааліцыйнымі“, „грамадскімі“, „сацыял-дэмакратычнымі“, „пээсэлаўскімі“ і нават „салідарніцкімі“ шыльдамі, абы толькі не пад знакам беларускага руху. Сённяшні плач і лямант, што беларусаў выкідаюць з працы, адбіраюць у іх прэміі ці пазбаўляюць кіраўнічых пасадаў, не выклікае ў мяне на-

(Працяг на стар. 6)

СВЯТЫЯ БЕЛАРУСКАЙ ЗЯМЛІ

У 1988 годзе Праваслаўная Царква святкавала 1000-годдзе Хрышчэння Русі. Трэба адзначыць, што для нас, беларусаў, гэта дата таксама знамянальная. Ужо ў часы ўладання князя Уладзіміра створаны былі на беларускіх землях епіскапскія кафедры ў Полацку і Тураве. З нагоды тысячагоддзя Хрышчэння нашых зямель Руская Праваслаўная Царква дала згоду Мінскай мітраполіі на вызначэнне для святкавання памяці беларускіх святых. На выдадзенай Мінскай мітраполіяй кружэлцы знаходзіцца ікона 14 святых, якія сваё жыццё і малітву звязалі з беларускім народам. **Гэта:**

— св. благаверны князь Расціслаў,
— св. прававерная Ефрасіння Полацкая,
— св. прападобны Марцін Тураўскі,
— св. мучанік Афанасій, ігумен Брэсцкі,
— св. Кірыла, епіскап Тураўскі,
— св. Дзіянісій, епіскап Полацкі.
— св. Сімяон, епіскап Полацкі,
— св. Мін, епіскап Полацкі,
— св. Лаўрэнцій, епіскап Тураўскі,
— св. прападобны Макары Пінскі,
— св. прападобны Елісей Лаўрышэўскі,
— св. прападобная Юльянна, княжна Альшанская,
— св. благаверная Сафія, княжна Слуцкая,
— св. мучанік, младзенец Гаўрыіл Заблудаўскі.

На маю думку, на гэтай іконе бракуе іншых святых — хаця б св.св. віленскіх мучанікаў Іаана, Антонія і Еўстахія ці святых смаленскіх, якія служылі Госпаду Богу і людзям на беларускай зямлі. Мы, беластаччане, ганарымся тым, што на іконе беларускіх святых знайшлося месца для св. Гаўрыіла Заблудаўскага.

Варта нам пазнаёміцца з жыццём святых беларускай зямлі, просячы ў іх малітву за наш народ. У сённяшнім нумары, на стар. 6—7, прадстаўляем постаць прападобнага Лаўрэнція, епіскапа Тураўскага.

Антось Мірановіч

— 23 —

АД ПАЧУЦЦЯ СОРАМУ ДА ПАЧУЦЦЯ ГОНАРУ

Пачну ад анекдота, які я пачуў у СССР. Гаворыць ён аб разуменні салідарнасці паміж рознымі народамі. Вось яго змест: „Сустракаецца двух яўрэяў. Адзін з іх гаворыць: „Ты сёння з'еў курачку і я з'еў курачку, а Цукерман не еў курачкі, бо не мае грошай. Давай скінемся па два рублі, няхай і Цукерман з'есць курачку!“ Спатыкаецца двух грузінаў. Адзін з іх гаворыць: „Ты маеш „волгу“ і я маю „волгу“, а Чэвакадзе ходзіць пяшком, бо не мае грошай. Давай скінемся па 15000 рублёў, няхай і Чэвакадзе купіць „волгу“!“ Сустракаюцца два рускія Іваны. Адзін з іх гаворыць: „Ты сядзеў шэсць гадоў, я сядзеў шэсць гадоў, а Пятроў не сядзеў увогуле. Давай пасадзім Пятрова на дванаццаць гадоў!“

Чаму я прыводжу гэты анекдот, калі ён не гаворыць аб беларусах? Бяда ў тым, што вельмі многія беларусы не падобныя ні на яўрэяў, ні на грузінаў, а на рускіх Іванаў.

Пастараюся гэта даказаць на адным цікавым прыкладзе. У тысяча дзевяцьсот семдзесят шостым годзе надрукаваў я падручнік па беларускаму фальклору. Янка Чыквін напісаў на яго вельмі адмоўную рэцэнзію. Я яму адказаў не меней востра. Магло б здавацца, што рахункі зведзены і няма ніякай праблемы. Аднак не так усё проста. Паяўляецца беларус з душой рускага Івана, купляе вялікую колькасць экземпляраў „Нівы“, у якой былі апублікаваны выказванні Чыквіна і мае, і вырэзвае іх. Укладае ў канверты і пачынае пасылаць, не падаючы свайго адрасу, ва ўсе ўстановы, якія маглі б пашкодзіць мне і Чыквіну. І так, калі ведае, што ўстанова можа пашкодзіць нам абодвум, высылае і яго і мой артыкул. Калі ведае, што ўстанова можа пашкодзіць толькі мне, пасылае толькі артыкул Чыквіна. Такім чынам атрымліваюць лісты беларуса — рускага Івана — і міністэрства, і выдавецтва, і рэктар Варшаўскага універсітэта, і дэкан факультэта русістыкі, дзе я працаваў.

Даносчык, мабыць, і не думаў аб тым, што ў гэтым часе дзейнічала пастанова аб неразгляданні ніякіх ананімаў. І таму многія з тых, хто атрымаў даносы, даведаўшыся, што датычаць яны маёй асобы, прысылалі іх мне. А ў сувязі з тым, што даносчык мае вельмі характэрны почырк, я без клопату даведаўся, хто займаецца гэтай ганебнай дзейнасцю. Дарэчы, аказаўся ім чалавек, які нярэдка піша ў „Ніву“ і вельмі часта выступае ў ролі маралізатара.

У чым падабенства паміж нашым даносчыкам і рускімі Іванамі? А ў тым, што ён, так як і тыя Іваны з анекдота, кіраваўся тымі самымі меркаваннямі — пашкодзіць, кампраметаваць чалавека. Ён таксама не атрымліваў ад гэтай справы ніякай карысці, ніякай кампенсацыі, але атрымліваў перспектыву радасці. А радасць гэта паявілася б у яго тады, калі б даведаўся, што мяне дэградавалі, пакаралі, забаранілі пісаць або выкінулі з работы. Значыць, кіраваўся тым самым, што і рускія Іваны. Бо калі б яны пасадзілі Пятрова, дык таксама не мелі б ніякай матэрыяльнай кампенсацыі, але мелі б радасць прымітыўных, хамскіх, эгаістычных людзей, якім удалося спіхнуць пераможанага чалавека на тое дно, на якім былі яны. Зрэшты, горшае яшчэ, бо яны сядзелі па шэсць гадоў, а Пятрова пастанавілі пасадзіць на дванаццаць.

Я досыць часта сустракаю беларуса-даносчыка і амаль заўсёды маю ахвоту паказаць яму канверцік, які выслаў пятнаццаць гадоў таму назад, бо адзін такі канверт я захаваў. І не сказана, што не зраблю гэтага пры людзях.

А пакуль што, сустракаючыся з ім, заўсёды думаю: — А ўсё ж такі ты не ведаеш, што я цябе раскусіў і што ты, хоць і прытвараешся высокамаральным беларусам, з'яўляешся чалавекам з душой рускага Івана.

І думаю яшчэ аб адным: колькі такіх Іванаў сядзіць у беларускіх шкурах і колькі яшчэ трэба соцен гадоў, каб іх пераўвасобіць у людзей з яўрэйскай нацыянальнай салідарнасцю?

Алесь Баркі

КАМЮНІКЕ

На форуме прадстаўнікоў беларускіх арганізацыяў і асяроддзяў у Польшчы, якое прайшло 20 студзеня 1991 года ў Беластоку, вырашана прыкласці намаганні згуртавання і інтэграцыі гэтых арганізацый і асяроддзяў у карысць беларускай справы.

Вядучы форум
ЯН МАКСІМЮК

Беласток, 20.01.1991 г.

З мінулага тыдня

Тыдзень малітваў за адзінства хрысціян суправаджаўся экуменічнымі набажэнствамі ў святынях Беластока. Багаслужбы адбываліся ў Святадухаўскай царкве на Антонюку, у каталіцкай пракафедры і ў касцёлах св. Роха і св. Войцеха.

Грамадства ўстрывожана падзеямі апошніх тыдняў. Вайна над Персідскім залівам і савецкая інтэрвенцыя ў Прыбалтыцы выклікалі хвалю пратэстаў ва ўсім свеце, у тым ліку і ў нашай краіне. **У Пунску,** дзе 80 прац. насельніцтва гміны складаюць літоўцы, адбыўся мітынг салідарнасці з незалежнай Літвой. Многія арганізацыі даюць заявы, у якіх асуджаюць агрэсію савецкіх войскаў. Ніжэй друкуем заявы **БДА і аргкамітэта таварыства „Прыбліжэнні“** (аб ініцыятывах гэтага апошняга пісалі мы ў 50 нумары за мінулы год).

ЗАЯВЫ:

— Беларускага дэмакратычнага аб'яднання

Кіраўніцтва Беларускага дэмакратычнага аб'яднання ў Польшчы выказвае свой аграмадны непакой з прычыны драматычнай сітуацыі ў Літве. БДА нязменна прытрымліваецца погляду, што ўсялякія палітычныя і грамадскія крызісы трэба вырашаць шляхам перагавораў і пагадненняў. Кожная нацыя мае неад'емнае права на самавызначэнне і выбар уласнай дарогі жыцця і развіцця.

— аргкамітэта Таварыства супрацоўніцтва народаў Усходняй Еўропы „ПРЫБЛІЖЭННІ“

Мы выказваем глыбокае абурэнне з прычыны агрэсіі савецкіх войскаў на літоўскую дзяржаву, якая імкнецца да поўнай свабоды і суверэннасці. Крывавыя рэпрэсіі ў адносінах да мірнага насельніцтва Літвы і памкненні звяргнуць легальны літоўскі ўрад у Вільні прымушаюць нас публічна выказаць свой пратэст: не змірымся з савецкай акупацыяй Літвы, а таксама Латвіі і Эстоніі! Пакт Рыбентроп-Молатаў з 1939 г. — гэта ганьба ў гісторыі еўрапейскай палітыкі і таму рашуча патрабуем, каб прыбалтыйскім краінам урэшце была вернута незалежнасць.

Тое, што цяпер дзеецца ў гэтай частцы Еўропы, з'яўляецца пагрозай для працэсу дэмакратызацыі і эмансіпацыйных памкненняў астатніх народаў на тэрыторыі СССР. Хочам, каб нашыя найбліжэйшыя суседзі — беларусы і ўкраінцы мелі магчымасць ажыццявіць свае нацыянальныя амбіцыі ў свабодных і незалежных дзяржавах. Не можам мірыцца з тым, што за ўсходнімі межамі Рэчыпаспалітай Польскай далей застаюцца падняволеныя народы, з якімі нас так многа спалучае. Будзем падтрымоўваць з усіх сіл змаганне тых народаў за права на самавызначэнне. Палякі з вамі!

А цяпер дасылаем братам-літоўцам словы салідарнасці і дружбы, каб паверылі, што канчатковая перамога належыць да тых, хто прагне свабоды і незалежнасці.

І ў гэтым памажы нам Божа!

Старшыня аргкамітэта
дац. Ежы ДАМРОШ

Варшава 15.01.1991 г.

ПАПРАЎКА

У папярэднім, 3 нумары „Нівы“ здарылася прыкрая памылка. З-за карэктарскага недагляду былі перастаўлены загалоўкі артыкулаў на 1 і 4 старонцы. І такім чынам пры інтэрв'ю з прафесарам Анатоліем Грыцкевічам апынулася віньетка артыкула аб з'ездзе БАС і наадварот. Сардэчна просім прабачэння ў чытачоў, аўтараў і герояў артыкулаў.

Рэдакцыя

ПАВЕДАМЛЕННЕ

МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І МАСТАЦТВА АБ ФІНАНСАВАЙ ДАПАМОЗЕ БЕЛАРУСКАМУ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАМУ ТАВАРЫСТВУ Ў 1990 г.

Беларускае грамадска-культурнае таварыства атрымала ў 1990 г. ад Міністэрства культуры і мастацтва як датацыю 4.260.668.996 злотых. У форме датацыі на ўтрыманне БГКТ (зарплаты працаўнікам, арэнда памяшканняў) было перададзена 274.142.400 злотых. БГКТ атрымоўвае таксама датацыі з мэтай фінансаваць выдавецкую, культурную і інвестыцыйную дзейнасць. У мінулым годзе склала яна суму 3.928.526.596 зл.

І так на выдаванне тыднёвіка на беларускай мове „Ніва“ перададзена 526.600.000 злотых. Міністэрства культуры і мастацтва перадало ў мінулым годзе 32 млн. злотых Беларускаму літаратурнаму аб'яднанню „Белавежа“ на выдавецкую і папулярызатарскую дзейнасць.

У рамках культурнай дзейнасці БГКТ міністэрствам фінансаваны наступныя мерапрыемствы:

— выстаўка жывапісу з БССР (13.600.000 зл.),

— турнэ тэатральнага калектыву (16.400.000 зл.),

— сустрэча з маладымі паэтамі з БССР (5.600.000 зл.),

— пабыўка тэатра лялек з БССР (14.500.000 зл.),

— сустрэча з пісьменнікамі з БССР (7.600.000 зл.),

— пабыўка вакальна-інструментальнага калектыву з БССР (11.800.000 зл.),

— фестываль беларускай песні (50.450.000 зл.),

— агляды: драматычных і тэатральных калектываў; фестываль маладзёжнай песні, дэкламатарскі конкурс, конкурс сцэнічнага слова (9.920.000 зл.).

У мінулым годзе ўпершыню ад многіх гадоў БГКТ змагло, дзякуючы дапамозе Міністэрства культуры і мастацтва, зрабіць пэўныя інвестыцыі: м.інш. былі перададзены дадатковыя сродкі на закуп на патрэбы „Нівы“ друкарні (1.200 млн. зл.), на абсталяванне адукацыйнага цэнтра (115 млн. зл.); на рамонт памяшкання Галоўнага праўлення (50 млн. зл.). Апрача таго, перададзены сродкі на куплю на патрэбы таварыства аўтобуса, ксеракса, відэакамеры і т.п.

1 мільярд злотых быў прызначаны на завяршэнне пабудовы Музея беларускай культуры ў Гайнаўцы.

Таксама з фондаў міністэрства аплочваліся кошты, звязаныя з дзейнасцю мастацкіх калектываў (купля строяў і інструментаў) і абсталявання святліц.

У часе мантажу выстаўкі. Першы злева — Стэфан Рыбі.

Карцінай дарогу не заставіш...

(РАЗМОВА З ВЯДОМЫМ БЕЛАСТОЦКІМ МАСТАКОМ СТЭФАНАМ РЫБІ, БЫЛЫМ ШМАТГАДОВЫМ СУПРАЦОЎНІКАМ „НІВЫ“)

— Што чуваць у элегантным свеце мастакоў?

— О, даўно ўжо ён не элегантны!

— Але ведаю, што ў апошні час ты быў арганізатарам цікавай выстаўкі мастацкіх прац цэлага беластоцкага асяроддзя!

— Фактычнымі арганізатарамі былі: Акруговы музей, ЗПАП (Саюз польскіх мастакоў і разбяроў) у Беластоку і Міністэрства культуры і мастацтва. Я быў толькі выканаўцам, камісарам гэтай выстаўкі.

— Як доўга не было такіх выставак?

— Такой вялікай, усеабдымнай выстаўкі, можна сказаць, наогул у нас не было!

— Але я памятаю таксама вялікую выстаўку ў Акруговым музеі, я тады ўпершыню захапілася карцінамі Аліцыі Харацей, былі там і твае карціны, і Мікалая Валкавыцкага, і Лабаноўскіх, і многіх іншых. Была гэта добрая выстаўка!

— Так, але калі яна была арганізавана? Гадоў дваццаць таму назад?

— Дзевятнаццаць! Дачушцы Аліцыі Х. было тады чатыры з паловай годзіка... Аднак жа іншыя выстаўкі ў той час рабіліся, праўда?

— Так, але мы гаворым пра тыповую выстаўку членаў ЗПАП. Гэтаму саюзу ўжо 100 гадоў. У 1983 г. ён быў афіцыйна распушчаны. Большасць членаў не прызнала гэтага рашэння і байкатавала розныя афіцыйныя выстаўкі і іншыя мерапрыемствы. Байкот гэты не праводзіўся так гучна, „з помпай“, як у акцёраў. Быў проста ціхэйшы.

— Але ж і ў часе ваеннага палажэння мне даводзілася бываць на некаторых выстаўках, нават і члены ЗПАП выстаўляліся...

— Былі гэта выстаўкі тыпова гандлёвыя. Трэба ж было з нечага **жыць!**

— Калі рэактываваўся ваш саюз?

— У 1989 годзе, позняй восенню. Перш за ўсё мы хацелі адзначыць сваю прысутнасць у грамадскасці.

— І гэтай апошняй выстаўкай хацелі даказаць, што беластоцкія мастакі яшчэ не памерлі?

— Хацелі паказаць, што рабілі нашы творцы, калі Саюз польскіх мастакоў не існаваў. Ты ж была на выстаўцы, дык бачыла, колькі там усяго. Мы прадставілі ў суме 200 прац (жывапіс, скульптура, графіка) 50-ці аўтараў, а некаторыя — на вельмі добрым узроўні. Не значыць гэта, вядома, што мы лепшыя ад іншых.

— Сярод аўтараў прадстаўленых прац я налічыла аж пяць прозвішчаў мастакоў, творчы шлях якіх прайшоў і праз працу ў „Ніве“: Аглая Артысевіч, Мікалай Валкавыцкі, Тэрэса Бэйнаровіч, Стэфан Рыбі, Георгі Андрэеў!

— Усе прозвішчы, якія функцыянуюць у гэтым рэгіёне, тут ёсць. Быў гэта сапраўдны агляд.

— Я заўважыла, што ёсць там, апрача вядомых, старэйшых мастакоў, і прозвішчы маладзейшых.

— Лічу вялікім нашым дасягненнем, што побач са старэйшымі мастакамі, і скульптарамі, як Ежы Лянгевіч, Януш Дэбіс, Альбін Сакалоўскі, Аліцыя Харацей, Мікалай Валкавыцкі, як Лабаноўскія, як нестары Роберт Карат ці Тадэуш Болаз, на выстаўцы апынуліся маладыя творцы, як Лешак Гайдамовіч, Анджэй Дваракоўскі, Багдан Маршэнюк і іншыя. Яны паказаліся таксама някепска. Варта было ўсім паглядзець гэту выстаўку, бо ніякія словы не перададуць таго, што чалавек убачыць на ўласныя вочы. Проста словы не былі б тут адэкватныя.

— Значыцца, на тваю думку, узровень выстаўкі вельмі высокі?

— Я не хацеў бы рабіць тут нейкую ацэнку. Справа ўспрымання гэта справа надта індывідуальная. Адно хацелася б сцвердзіць, што выстаўку наведала мноства людзей.

— Недасыт?

— Што ж, часы цяжкія, асабліва для творцаў. Выстаўкі арганізуюцца рэдка і невядома, калі будзе наступная. Мастакі ж працуюць без ніякіх датацый, без апекі. А карцінай дарогу не заставіш, гэта ж не трактар селяніна... Дык як жыць? На хлеб жа чалавек мусіць зарабіць!

— Можа будзе неўзабаве лепш?

— Я — рэаліст. Можа, з майго выказвання павее смутак, але бліжэйшая будучыня не рысуецца занадта ружова.

— Ці значыць гэта, што мастацтва цалкам скамерцыялізуецца?

— У вялікай ступені. Мастацтва будзе рабіцца, на жаль, пад густ пакупніка, а, як вядома, у такіх умовах наогул не ўзнікаюць добрыя рэчы.

— Ці сапраўды чакае нас такі смутны час?

— Пацішу маю надзею, што пару вар'ятаў яшчэ застанецца. Не дадуць атуманіць сябе жыццём да канца і створаць нешта сапраўды вартаснае.

— А што ты можаш сказаць пра асобныя працы, паказаныя на выстаўцы?

— Выстаўку аглядаюць, а не расказваюць пра яе!

— Чаму на выстаўцы няма прац Лёніка Тарасэвіча, няўжо ён не належыць да так званага „асяроддзя“?

— Меў быць, але, здаецца, былі нейкія клопаты з транспартам. Ты ж ведаеш, што яго палотны надзвычай вялікія, трэба было іх перавезці з Валіл.

— А што новага ў тваёй майстэрні?

— Малюю!

Гутарыла Ада Чачуга
Фота Анатоля Хоміча

Таццяна Ермаковіч
НЯВЕР'Е

Нарадзіць дзіця няпроста.
Адчайны скокне з моста.
Скласьці верш —
сапраўдная пакута,
як душа ў ланцуг закута.
Рві, сячы сябе на часткі,
зрывай прыраслыя маскі —
расчараваньне зноў апячэ,
боль сумненьняў не абміне.
натхненьне ірвецца,
ляціць!
Прагаю працы
душа сагрэта!
Асадка — ж зацялася —
маўчыць...
Ня верыць яна
ў шчырасьць паэта.

ЗОРАЧКА КАЛЯДНАЯ
Антаніне Хатэнка

Зорачка калядная,
зайскрыся!
Натхненьне маё абудзі!
Адраджэньне,
ува мне
нарадзіся!
Ажыві душа — запяі.
Шлях мой, зорка, асьвячай.
У бязьвер'і
адну ня кідай.
Дай мне адчуць асалоду,
мовы наскае
спасьцігшы прыроду.
Балазе, яна яшчэ жывая,
не зьнішчожыла нелюдзяў
зграя.
Богам і лёсам
дадзена ёй пяяць,
душы забраныя,
тапганыя
адраджаць.
Кветанька зімовая,
малю,
ня згасай —
саміх сябе,
пагубляных,
ты нам
вяртай

ПАРТРЭТ КАХАНЬНЯ
Алесю Яўсеянку

Загарні мяне ў паперу...
Схавай у памерлае лісьце...
Ms спатоліш смагу недаверу?
Забранае дыханьне маё —
тваё выйсьце.
Забяры мае думкі-нервы...
складзі ў адмысловы букет.
Вось пэндзаль мой —
яму даверся —
з натуры малюй
каханьня партрэт.
На ім — агонь, які не гарыць.
Душа, якая закута.
І боль, што ужо не баліць...
...нават фарбам стане пакутна...
Захлынецца... Сыціхне апошні
гук...
Ты шукаў у спакоі гармоніі!
Бяры-ж яго з маіх халодных
рук...
Рэўнасьць дамаглася...
у яе палаючым агні
зьмяшаліся каханьня мройныя
калёры...
І будзе джаліць сёньня
і заўжды
партрэт з букетам
лісьцяў папяровых

З міхулага

ВЯЧОРКІ

Яшчэ добрых пару гадоў пасля вайны вёска дзялілася на багацеяў і беднякоў. Адным словам — лічылася зямля. Маладыя багачы таксама не вельмі ахвотна хадзілі ў кампаніі з беднымі. Аднойчы Галя, дачка ўдавы, пайшла на вячоркі да Настулі, дачкі многазямельнага. Дзяўчаты сябравалі, нягледзячы на гектары сваіх бацькоў.

Спачатку сядзелі разам, вышываючы макаткі, а пасля прыйшлі іншыя дзяўчаты. Убачыўшы Галю скрывіліся, аднак нічога не сказалі. Ведалі, што Настуля не любіць, калі хто ў яе прысутнасці прыніжае людзей.

Дзяўчаты спявалі народныя песні, а калі ім гэта надакучыла, пачалі гаварыць, за што іх хлопцы возьмуць замуж.

— Мяне за каровы, — сказала Жэня, — бацька абяцаў даць дзве каровы, калі хто будзе са мной жаніцца.

— Мне дадуць кавалак лугу і пару авечак, — пахвалілася Марыся.

— Перастаньце, — не сцярпела Настуля, — кожнай штось там дадуць, абы толькі хто нас браў.

— Але, — усміхнулася Агата, — мы ўсе выйдзем замуж, толькі вось гэтая няшчасная Галя астанецца на чужым загоне!

Настуля не паспела на гэта сказаць слова, як Галя з плачам кінулася ў дзверы.

Дома легла на печ і плакала, не слухаючы, што гаворыць маці.

Неўзабаве прыйшла Настуля.

— Чаго ты плачаш? — спытала. — Не слухай, што табе тая Агата нагаворыць. Няхай сама лепш думае, ці хто яе захоча ўзяць.

Прайшлі гады. Усе дзяўчаты выйшлі замуж, а адна Агата жыве ў апусцелай хаце.

СВЕДАК

Усе называлі яго Чорны Іван. Сапраўды — быў чорны, як вугаль. Лянівы быў, але затое так гаварыць умеў, як добры адвакат.

Аднойчы Даніла па-п'янаму набіў Васіля. Васіль меў сведкаў і падаў на яго ў суд. Даніла падумаў і ўзяў на сведка Чорнага Івана.

Чорны Іван быў згодны, але пры ўмове, што той дасць яму саланіны, тры бутэлькі гарэлкі і буханку хлеба, ды ў дзень суда накорміць і напоіць.

Іван перагаварыў усіх сведкаў Васіля. Даніла справу выйграў. З той пары, хто толькі судзіўся, браў Чорнага Івана.

— Во, Чорны Іван прыехаў! — гаварылі людзі. — Справа будзе выйграна!

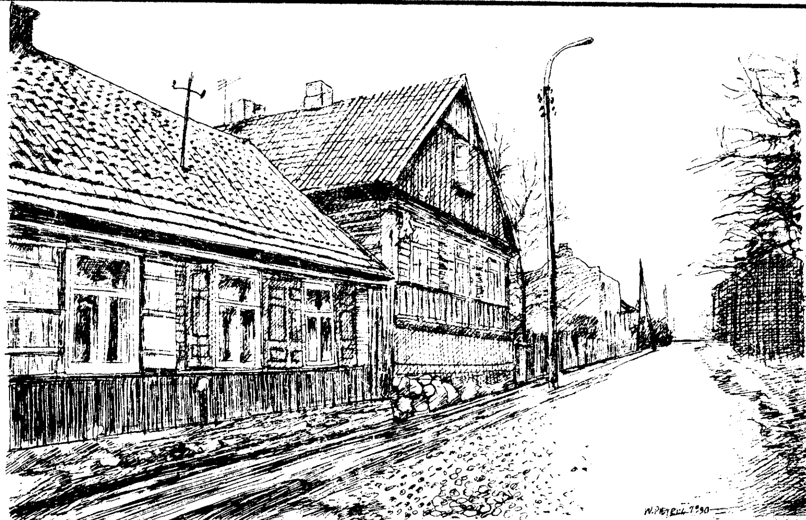
Аднойчы суддзя не вытрымаў:

— Пане Кастрыцкі, ці вам не абрыдла фальшыва прысягаць на крыж Ісусавай мукі?!

— Высокі судзе! — усклікнуў Іван. — Я не магу сцярпець, калі караюць нявіннага чалавека!

Аўрора

Свойскія малюнкі

Беласток. Вул. Кіеўская. Малюнак У. Петрука.

Добры ўчынак

Цяпер мала гаворыцца аб грамадскай працы сялян, але і надалей яна працягваецца і ніхто яе не адкінуў, бо што робім, то для сябе, для ўласнай карысці. Добрая праца заўсёды прыносіць добры плён і пашану ў грамадстве. Нядаўна сяляне малой вёсачкі Рутка (Дубіцкая гміна), у якой нацэлых 20 двароў, рашылі адрамантаваць кусок палявой дарогі, што ідзе на палі за будынкамі. Солтыс вёскі — Мікалай Леанюк, сын Міхала (яго нядаўна жыхары ізноў выбралі на гэту пасаду) дагаварыўся з СТВ (спулдзельня вясковага транспарту) у Гайнаўцы, каб яны далі некалькі сваіх самазвалаў і з Тафілаўскай жвіроўні (гэта блізка) навазілі жвіру на гэту заўсёды вельмі дрэнную балоцістую і непраходную дарогу. Так і зрабілі! Некалькі самаходаў вазілі жвір на дарогу, а жыхары Руткі плянтавалі яго як трэба і паабапал дарогі капалі раўчукі. За дзень усё было зроблена. І прыемней вокам глянуць на новую дарожку і пры тым хочацца прыпомніць, што гэтай дарогай заўсёды карыстаецца дзядзька Мікалай Бахмат, які жыве на каленіі за вёскай. Гэты стары чалавек пастаянна мучыўся, калі дажджы ішлі, каб дайсці да вёскі, бо толькі гэта дарога спалучала яго двор з усім светам. Цяпер сітуацыя змянілася на карысць гэтаму дзядзьку, а таксама і мне, бо пастаянна прыношу „Ніву“ і пенсію Мікалаю Бахмату, з якім я вельмі добра жыву і ён мне як родны дзядзька, а ўжо старэнькі, бо яму 86 гадоў. Але памяць мае дасканалую і залатыя рукі. А хамуты і сёння робіць і ніхто лепш за яго гэтай сялянскай рэчы не выканае. Ён — рымар над рымарамі.

Ён таксама дасканалы апавядальнік старыны; як жылося пры цары Мікалаю ІІ, а пасля пры санацыі, а варта ведаць і тое, што на Рутцы, яшчэ пры санацыі была праведзена камасацыя зямлі і зроблена была дасканала і не крыўдзіла сялян, хаця і была „вайна“ паміж сялянамі, але гэта з-за дурноты, як усюды. Сялянам далі калонію ў адным кавалку, каб аблегчыць іх цяжкую працу.

Мікалай Панфілюк

Аляксандр Максімюк
У цяні Ватыкану

6. НЕСКАНЧОНАСЦЬ

Пачатак жніўня 1990 — самая адпаведная пара, каб вярнуцца на тую шашу з Філаха ў Тарвісіо і ўцячы ад летняе спякоты. У Радыё, у езуітаў, адчынялася магчымасць працы сама менш яшчэ год часу. Мабыць, і добра, што пра гэтую справу вырашылі, так сказаць, вонкавыя акалічнасці, а не мая непрымушаная воля. Сам не ведаю, ці быў бы я тады ў змозе падмацавацца ідэяй, якая ўзнікла ўва мне, калі я аднаго разу валяўся ў рымскім парку *Villa Borghese*. Ёсць у ім невялікае азерца, пасярэдзіне якога б'е метраў дзесяць угару фантан. Калі станеш плячыма да сонца, убачыш у ім вясёлку. Надзвычай чароўная мясціна. Спачатку не мог я ўразумець, чаму ў гэтым парку заўсёды знаходзілася некалькі паліцыянтаў. Як аказалася, сцераглі яны маральнасці. У парк прыходзілі парамі маладыя людзі. Калі паліцыя адводзіла ад іх свой зрок, яны вокамгненна залазілі адзін на аднаго і гэтаму падобнае. Тут, на ўлонні прыроды, ураўнаважваючы ўражаннямі ад міжземнаморскай флоры езуіцкую палову сваёй натуры, знайшоў я вялікі глузд сваіх блуканняў па чужыне, так бы мовіць, іхнюю эсенцыю. Спазнаў я на ўласнай шкуры, якія ў сапраўднасці тыя драпежніцкія краіны, што значыць капіталістычныя. У Ватыкане, як мне цяпер здаецца, дастаткова прыгледзеўся гэным славутым езуітам. У Мюнхене — ухіліўся ўздзеянню, як нядаўна яшчэ здавалася, падрыўной радыёстанцыі. У Лондане, у які хоць і не наважыўся паехаць, але ж, гэтым самым, не даўся прытарнавацца на уніята. Што тычыць Амерыкі, дык яшчэ ў Мюнхене ўсвядомілі сабе з Багданам, што бадай нам не наканавана выбрацца на застойныя воды Іст-Рывера і калі-кольвечы асесці на яго зорна-паласаты бераг.

Напрыканцы ліпеня 1990 прыехала ў Рым, на адпачынак ад чарнобыльскага ценю, група дзяцей з Беларусі. Я карыстаўся якраз апошнімі днямі належнага мне водпуску. Лінгвістычныя аўтарытэты Беларускай праграмы Ватыканскага радыё вызначылі мяне на перакладчыка. Італьянскія скаўты, бо яны запрасілі малых беларусаў, нарыхтавалі ў дзень прыезду супольны пышны абед. Не забылі нават пра павітальны лозунг — *С счастливым приездом на Рима*. На першы погляд, перакладчыкі нікому не былі там патрэбныя. Праз тры дні, калі шчэзла ўся насцярожанасць, апякунка групы расказала мне і тое, што здарова ўсіх іх муштравалі ў Маскве на выпадак, калі ў Рыме выйдуць з самалёта, а журналісты пачнуць соваць мікрафонамі ў нос. Была яна пад уражаннем, што нічога падобнага не атрымалася. Каля цэлай групы стаў завівацца савецкі рэпарцёр — з пасольства. Аднаго дня ён забрыў з дзеткамі і скаўтамі аглядаць Ватыканскае радыё. Тут хутка прыліп да Янкі Мойсіка і давай яму аб нечым тлуміць галаву. Збіць з панталыку чалавека, які працуе ў езуітаў, не такая ўжо простая справа, як гэта думалася хітруну-рэпарцёру. Шпіён. Хацеў дабрацца да матэрыялаў пра сустрэчу Папы з украінскімі уніяцкімі епіскапамі.

Гледзячы са звыш паўтадавой перспектывы сваёй кар'еры ў езуіцкім радыё, мушу сцвердзіць, што праца ў ім дужа аднастайная. Не надта патрабавальная ад журналіста. Неабходна і дастаткова ведаць пару моваў, а пра ўсю рэшту неабавязкова ўжо думаць. Арганізаванне матэрыялаў для перадачы не прадстаўляе надзвычайнай цяжкасці. Ватыканскае радыё мае сваю паліграфію і штодзёнку-бюлетэнь, у якім матэрыял ужо паладзены. Паасобныя весткі, ці большыя артыкулы ў ім адрозніваюцца толькі прыярытэтам. Пра адны неабходна сказаць у перадачах, пра іншыя неабавязкова — вырашае аб гэтым адказны за перадачу. Прапаведзі і гутаркі на рэлігійныя тэмы таксама не клопат, бо ж у

Баліць!

— Усё будзе лепш, якась перажывеце якась кожны ўсё перажыве, — супакойваю маладую жанчыну з манерай выглядаць яшчэ маладзейшай — модная стрыжка валос, спадніцка міні, але змучаныя вочы з чорнымі падковамі, бледны, шэры твар, які прабіваецца з-пад касметыкі.

Яна зацягваецца папяросай. Як у яе рукі дрыжаць, канстатую я, потым мой позірк зыходзіць на мае ўласныя, зашчымленыя на сумны. Я заўсёды ўмею апанавацца, думаю, хаця цяпер у гэтым дапамагаюць пілюлі. Супакойваюць, часам аж занадта, часам даводзяць да апатыі. Людзі, якія ведалі мяне, як вясёлага, аптымістычнага чалавека, якога не прыбіла колішняя цяжкая хвароба, а навучыла разумець жыццё і чужыя пакуты, пабачыўшы мяне, здзіўляюцца. Вядома, культурныя яны людзі — стараюцца нічога на гаварыць на тэму сініх падковаў пад вачыма, нейкага непрыступнага позірку, спавальнелых рухаў... Пэўна, ноччу не спала, пісала ці што... Якія ж прычыны...

Псіхолагі і неўрапатолагі даходзяць да людское душы, праходзяць яе нетры, выносяць на белы свет усе спутаныя, як пук вужоў, болі. Паказваюць чалавеку, выясняюць. Праўда, бываюць такія станы душы і цела, у якіх ужо слова адно не дапаможа, і праўду кажучы, нічога. Але тут, у парадні нервіц, столькі народу! Ці так нас дабівае рэчаіснасць? Ці аж столькі людзей, якія „не прыстаюць“ да яе, не могуць знайсці сабе спакойнага месца? Ведаць хочуць!

Але ж я — ведаю! Ведаю ўсё страшней яшчэ, чым навуковыя меркаванні! Ведаю — ноччу вырванае з-пад сэрца слова выбятае на белы лісток паперы. вершам? крыкам? задушаным вужом?

Навукова называецца такі стан душы — дэпрэсія. У Адрыяны — іначай. На лацінскай мове ёй столькі напісалі — як гэтая мёртвая мова і трывожыць, і супакойвае! Як нейкія сучасныя „чары-мары“. Гавораць — „высакародныя хваробы“ гэта, а пакутуе імі цэлы 1 працэнт зямлян. Імі не можа захварэць толькі „гома савецікус“ — ён здарова трымаецца сваіх прынцыпаў і ўзроўню пагляданў з-над міскі са стравай і моднай анучы. Нават сярод урачоў можна спаткаць такіх, „лекараў душы“, як яны хочуць называцца. Сказаў мне адзін нядаўна: „Ты што, думаеш цэлае жыццё шукаць ідэала чалавека? Пара ўжо дзіця нарадзіць, або ўзяць якога здаровага, хаця нават і дурнога каханка, а не нейкія фанабэрыі мець“.

Мой добры сябра, таксама лекар, якога ўжо няма ў жывых, які ведаў мяне абсалютна, а напэўна лепей тады, чым я сябе ведала, гаварыў мне, хаця ведаў, што і так будзе іначай: „Чаго ты шукаеш людзей з казкі? Даўно ўжо даказана, што анёлаў няма, а для д'яблаў няма чаго сябе забіваць. І вершы пісаць? Барані божа! Пішы сабе часам у шуфляду! Пішы, як дыхаеш — калі ўжо падумаеш,

(Працяг на стар. 8)

З ДАКУМЕНТАЎ ГЕНЕРАЛЬНАГА ШТАБА (II АДДЗЕЛА), ВАРШАВА, 1928.

— 32 —

Выканаўчая камісія наступным чынам акрэсліла падзел абавязкаў сярод паасобных членаў. Даручана:

1) Якубецкаму — увайсці ў Беларускую вайсковую камісію,

2) Асвяцімскаму і Пракулевічу — пашырыць і ўзмоцніць антыпольскую агітацыю ў Слуцкім павеце,

3) Тарэшчанку і Трафімаву — сабраць павятовых агітатараў і запрапанаваць ім увайсці ў кантакт з Аўсенікам з Беларускай вайсковай камісіі і з падпаручнікам Войска Польскага Сільвестрам Ваяводскім,

4) Баранаву — арганізацыйную дзейнасць на Гродзеншчыне,

5) Бадуновай, Грыбу і Мамоньку — разагнаць Беларускую раду, пасля аднак прызналі яе проста неісную-чай і выбралі сваю,

6) Пашкевічу — дабраць некаторых афіцэраў сярод афіцэраў запасу Беларускай вайсковай камісіі,

7) Ластоўскаму і Цвікевічу — падабраць міністраў і стварыць урад Беларускай Народнай Рэспублікі,

8) Бараноўскаму і Заўрыду — арганізаваць баявікоў у Слуцкім павеце,

9) Бадуновай — весці агітацыю сярод некаторых афіцэраў Беларускай вайсковай камісіі,

10) Шылу — выклікаць разлом сярод Мінскага мастацкага таварыства,

11) Берднiку ў кантакце са Здановічам — весці разведку сярод афіцэраў Беларускай вайсковай камісіі,

12) Цэраху — весці агітацыю сярод мінскай вучнёўскай моладзі,

13) Бандарчыку — ездзіць у якасці кур'ера з важнымі даручэннямі да Вайсковай рэвалюцыйнай рады Заходняга фронта ў Смаленску,

14) Козічу — купляць і пераховўваць зброю і абмундзіраванне.

Апрача гэтага, усім іншым членам даручана дапамагаць названым вышэй членам партыі.

Пасля акрэслення праграмы дзейнасці, канферэнцыя аб'явіла аб ліквідацыі Беларускай рады ў Мінску і стварэнні на яе месца новай Рады, у якую ўвайшлі: 1) Бадунова, 2) Берднік, 3) Цвікевіч, 4) Грыб, 5) Якубецкі, 6) Козіч, 7) Ластоўскі, 8) Луцкевіч, 9) Мамонька, 10) Трафімаў, 11) Захарка.

Выконваючы падпісанае з бальшавікамі пагадненне, беларускія эсэры пачалі на Віленшчыне і Гродзеншчыне актыўную антыпольскую агітацыю, якая значна павялічыла колькасць іх прыхільнікаў. Незадаволенасць польскімі парадкамі была ўсё большая.

Апрача гэтага, з мэтай утрымання ў сваіх руках усёй беларускай справы, беларускія эсэры не толькі ствралі свае арганізацыі, але імкнуліся да апанавання іншых арганізацый. У гэтым часе апанавалі Беларускае таварыства дапамогі ахвярам вайны, беларускія нацыянальныя камітэты ў Вільні і Гародні, беларускія прытулкі ў Вільні і Гародні, беларускія школы, Таварыства „Беларускае мастацтва“, і т.п.

Згодна з 4 параграфам дамоўленасці з савецкім урадам эсэры мелі апанаваць Беларускую вайсковую камісію — арганізацыю, якая падтрымлівала мілітарную сілу Польшчы. У кароткі час удалося ім увесці ў склад праўлення камісіі сваіх людзей, якімі апрача Якубецкага, былі: 1) Кушаль, 2) Рак-Міхайлоўскі, 3) Аўсяны, 4) Прушынскі і 5) Здановіч (камуніст). Апрача гэтага, увялі савецкага рэзідэнта-назіральніка палкоўніка Шалкова, які прыехаў са Смаленска.

Дзякуючы гэтаму эсэры і камуністы сталі амаль адзінымі кіраўнікамі гэтай найважнейшай справы — стварэння беларускага войска. Выкарыстоўваючы свае ўплывы, не дапускалі яны да беларускага войска тых афіцэраў, якія былі ворагамі бальшавікоў.

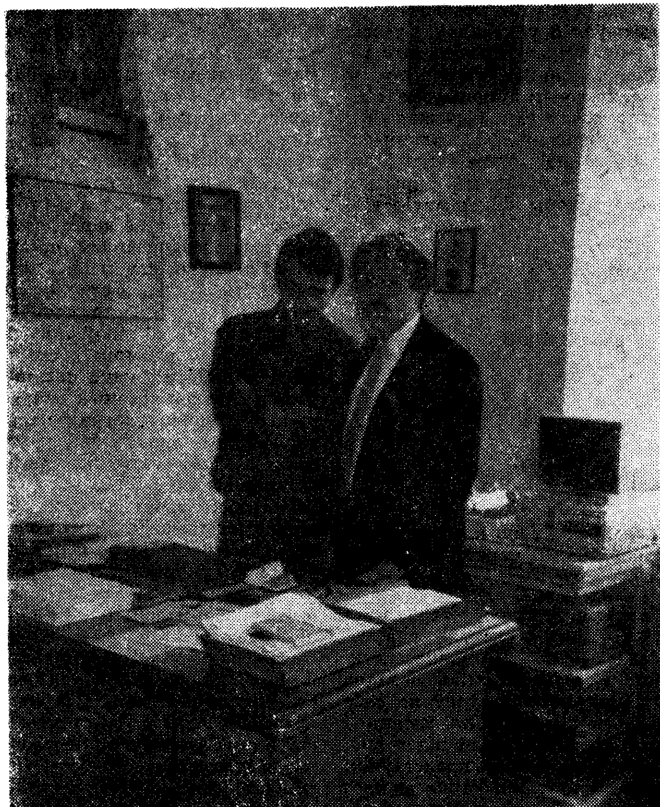
(Працяг будзе)

кожнай перадачы працуе святар. Як відаць, праца зводзіцца да чытання ўсякіх інфармацыйных выдавецтваў і апрацоўкі ў іх пададзенага на мове перадачы. Пры кароткіх паведамленнях такая апрацоўка адназначная з перакладам. Згаданы бюлетэнь не з'яўляецца чымсьці сакрэтным. Можна на яго нават падпісацца. Публічныя выступленні Папы (аўдыенцыя, штонядзельная малітва Анёл Гасподні і іншае) у працу журналіста не ўносіць ані новай якасці, ані новай цяжкасці. Рэдактары атрымліваюць арыгінальныя тэксты прамоваў Папы, а таксама апрацоўкі гэтых выступленняў на іншых мовах. Да таго ўсяго, рэдактары маюць у сваім распараджэнні бібліятэку, у якой пераховўваюцца на магнітафонных стужках запісы ўсіх выступленняў Пятровага наступніка. Здавалася б, што элементам пэўнай непрадугледжанасці, які дазваляе журналісту выявіць больш працэнт здольнасцяў, з'яўляюцца замежныя падарожжы Папы. На самай справе, аднак, гэтыя падарожжы — выпрабаванне перад усім для тэхнічнага патэнцыялу радыёстанцыі. Сама менш тыдзень да падарожжа журналісты атрымліваюць, аддрукаванае паліграфіяй радыёстанцыі, адмысловае выданне, у якім знаходзіцца наступнае: агульная інфармацыя пра краіну, нарыс яе гісторыі, этапы хрысціянізацыі, гісторыя Каталіцкага касцёла, сучасны канфесійны састаў насельніцтва, дакладная інфармацыя пра гарады, якія з'яўляюцца этапамі падарожжа, ды падрабязна распісаная ў часе і прасторы праграма візіту. Тэарэтычна, серыю перадач пра папскае падарожжа можна канчаткова адрэдагаваць і запісаць на магнітафонную стужку яшчэ да гэтага падарожжа. Ці робіцца падобнае на практыцы? Скажу так: не рэкамендуецца.

Гэтак узнікае вобраз Ватыкана ў вушах свету. Ажыццяўляецца ён езуітамі за пасрэдніцтвам дасканальнай і звязнай бюракратычнай сістэмы. У 1773 годзе Папа Клімент XIV, мабыць, адчуваючы сябе марыянеткай у руках езуіцкага ордэна, скасаваў яго (breve *Dominum ac Redemptor*). Без езуітаў Ватыкан праіснаваў усяго сорак гадоў, бо ў 1814 годзе Папа Пій VII вярнуў ордэн на легальны грунт. Мала хто ведае, што гэтыя сорак гадоў езуіты жылі ў праваслаўнай Расіі, пад крыллямі царыцы Кацярыны II.

Не магу, на жаль, закончыць свайго выступлення на аптымістычнай рэфлексіі, аптымістычнай для нас, праваслаўных. Расейскае праваслаўе і ватыканскае каталіцтва непараўнальныя ў энергічнасці і размаху сваіх дзеянняў. Беларусь не ў змозе сягоння паўстрымаць ні каталіцтва, ні уніяцкай яго формы. Да таго ж, Беларусь — у суседстве Польшчы, пры якой блякне нават ватыканскі цень. Калі нехта кажа, што ў Ватыкана кароткія ногі, дык, ідучы за гэтай метафарай, варта падумаць, што гісторыя не прыглядаецца, якія ў каго ногі, а куды яны зойдуць.

(Канец)

У беларускай рэдакцыі Радыё Ватыкан: аўтар і Янка Мойсік за сталом шэфа. *Фота Янкі Запрудніка.*

СВЯТЫЯ БЕЛАРУСКАЙ ЗЯМЛІ

ПРАПАДОБНЫ ЛАЎРЭНЦІЙ, ЕПІСКАП ТУРАЎСКІ

Аб жыцці і дзейнасці прападобнага Лаўрэнція мы даведваемся з жыцця святых Кіева-Пячэрскай лаўры. Сваё манашаскае жыццё прападобны Лаўрэнцій пачаў у Кіева-Пячэрскім манастыры. Там ён хацеў свой час прызначыць на малітву і подзвіг. Вялікае ўражанне на яго зрабілі словы Збавіцеля, які сказаў: „Когда ты молишься, войди в дом свой, затвори за собою двеьри, помолися Отцу Твоему, которы в тайне, а Отец Твой бачивши тайное, даст тобея явное“. Лаўрэнцій рашыў жыць „в затворе“ — у адзіноце, здалёк ад другіх манахаў, замкнуты ў пячэры. Аднак згоду ў ігумена манастыра на гэта малады манах не атрымаў. Тады Лаўрэнцій пайшоў у манастыр святога вялікамучаніка Дзмітрыя Салунскага, які знаходзіўся побач Кіева-Пячэрскай лаўры. Дзмітрыеўскі манастыр быў устаноўлены князем Ізяславам і падпарадкаваны ў 1128 годзе пячэрскаму архімандрыту. Там Лаўрэнцій, які жыў „в затворе“, прыняў сабе самы суровы рэжым манашаскага жыцця. Дзякуючы шчырай малітве, подзвігу і Боскай ласцы, ён стаў лячыць людзей ад цялесных і душэўных хвароб. Прападобны Лаўрэнцій стаў вядомы шырокаму грамадству. Да яго прыходзілі многія людзі, якія шукалі збаўленне і надзею.

Адзін раз манаху Лаўрэнцію прывялі чалавека з Кіева, якога акружылі д'яблы (злыя духі). Блажэнны затворнік не адмовіўся ад яго, і павёў няшчасніка ў Пячэрскі манастыр шукаць там для яго збаўлення. Акружаны д'ябламі чалавек баяўся ўвайсці ў святую лаўру, поўную манахаў і падзвіжнікаў. Калі ўступіў у манастыр і стаў перад іконай Пячэрскай Божай Маці, д'яблы яго адпусцілі, а сам няшчаснік стаў маліцца Госпаду Богу, удзячны за сваё збаўленне. Сабраныя ў царкве манахі запыталі яго: „Хто цябе збавіў?“ Ён паказаў на Цудоўную Ікону: „Трыццаць мужоў з Ёю сустрэлі нас і я збавіўся“. І так за справаю прападобнага Лаўрэнція ў Кіеўска-Пячэрскім манастыры здарыўся яшчэ адзін цуд.

Глыбокая вера і адданасць Праваслаўнай Царкве манаха Лаўрэнція звярнулі ўвагу кіеўскага мітрапаліта, які ў 1182 годзе назначыў яго тураўскім уладыкам. У Тураве прападобны Лаўрэнцій нягледзячы на сваё становішча прадаўжаў свой подзвіг — даючы прыклад многім манахам, як павінны служыць Царкве і Богу.

(Працяг на стар. 7)

Помнікі культуры

Царква ў Чорнай-Вялікай

Першыя пісьмовыя звесткі пра вёску Чорная паходзяць з 1434 г. У другой палове XVI ст. існавалі ўжо тры вёскі, у якіх была супольная назва Чорная: Чорная-Вялікая, Чорная-Сярэдняя (у каралеўскіх маёмасцях) і Чорная-Царкоўная (у прыватных маёмасцях). У часе валочнай памеры (1557-1563) вёскі Чорная-Вялікшая і Чорная-Меншая былі спалучаны ў адну, у якой было 58 валок зямлі. Да I сусветнай вайны ў дакументах ужывалася назва Чорная-Каралеўская.

Назва вёскі мае тапаграфічны характар і выводзіцца ад рэчкі Чорнай, левага прытока ракі Лясная. Назва рэчкі выводзіцца ад чорнага колеру вады і балоцістага дна.

Вёскі з назвай Чорная знаходзіліся сярод найдалей высунутых на ўсход мазавецкіх вёсак, якія існавалі ўжо ў першай палове XV ст. Чорная-Вялікая з'яўляецца мясцовасцю, у якой багаты археалагічны матэрыял, дзе сціраліся элементы дрыгавіцкага і мазавецкага асадніцтва. Узаемнае пранікайне асадніцтва не мела мірнага характару, а сведчаць аб гэтым не толькі многія курганы з XI—XIII ст., але і наяўнасць абедзвюх культур — г.зн. усходнеславянскіх (у гэтым выпадку дрыгавіцкіх) і мазавецкіх элементаў.

Мазавецкае асадніцтва заняло кампактна заходнюю частку Падляшша. Перасоўваючыся далей на ўсход, дайшло яно і на ўсходнія рубяжы Падляшша, але ўжо не ў суцэльнай форме, а ў выглядзе дробнашляхецкіх гнёздаў, вельмі рухавых, але стойкіх на чужыя ўплывы. У цэнтральнай частцы Падляшша рускі (усходнеславянскі) і польскі элементы памяшаліся між сабою так, што назвам вёсак дабаўляліся прыметнікі „ляцкі“ або „рускі“.

Такая сітуацыя (рускія вёскі ў акружэнні польскіх дыялектаў) працягвалася да XIX ст., і ў прынцыпе не змянілася да сёння. У I сусветную вайну большасць жыхароў выехала ў Расію, адкуль вярнуліся пасля яе заканчэння.

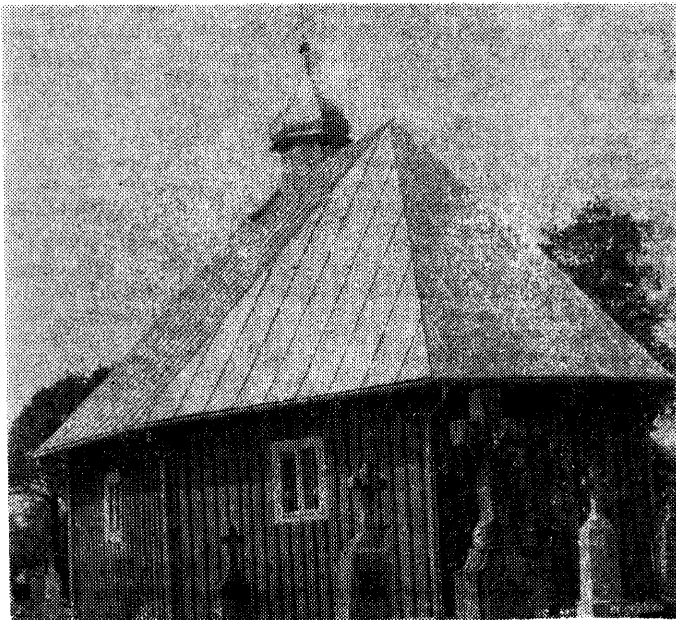
У 1921 г. вёска налічвала 67 дамоў, 343 жыхароў, у тым ліку 301 праваслаўнага.

Пасля II сусветнай вайны 6 сем'яў выехала на пастаяннае жыхарства ў СССР, і на іх месцы пасяліліся 8 сем'яў рэпатрыянтаў з СССР.

Яшчэ дваццаць гадоў таму ў Чорнай-Вялікай было 90 дамоў і 530 жыхароў (у тым ліку 87 каталікоў), але міграцыя вясковага насельніцтва ў гарады моцна перацерабіла рады сялян, якія засталіся працаваць на гаспадарцы.

Вёска Чорная-Вялікая гэта адна з нямногіх падляшскіх вёсак у паўднёва-заходнім кутку Беластоцкага ваяводства, дзе большасць жыхароў праваслаўнага веравызнання і дзе амаль усе гавораць штодзень на мясцовым усходнеславянскім дыялекце.

У II палове XIX ст. на тэрыторыі даўняга Падляшша наступіла ажыўленне царкоўнага бу-

Працяг са стар. 1)

лежнай спагады, а, хутчэй за ўсё, ірытуе. Колькі яшчэ часу беларуская меншасць у Польшчы будзе адно глінай у руках майстроў палітычных (у сваёй сутнасці — антыбеларускіх) камбінацый? Як доўга спадкаемцам марксісцка-ленінскага вучэння ў „дэмакратычных“ шатах удасца тлуміць беларусам галаву дзеля свае выгады? Мабыць, яшчэ трохі часу міне, пакуль зразумеем, што найлепш бараніць свае інтарэсы самім, без пасрэднікаў.

У верасні мінулага года па ініцыятыве кіраўніцтва БДА была ўчынена спроба арганізаваць злучнасць гмінаў Усходняй Беласточчыны. Галоўная мэта гэтай злучнасці — памагчы сабе ў вырашэнні гаспадарчых праблемаў рэгіёна і падняць яго з цывілізацыйнага ўпадку. На ўвазе меліся супольныя гаспадарчыя інвестыцыі, што дадуць працу і грошы жыхарам гэтай зямлі, інвестыцыі, якія немагчыма рэалізаваць сродкамі толькі адной гміны. Думка была таксама пра супольнае вырашэнне экалагічных праблемаў, дзеля чаго патрэбны нейкі агульны дагавор. Абрысоўваліся таксама перспектывы гандлю з Беларускай Рэспублікай, дзеля якога неабходна мець шырэйшую арганізацыйна-гаспадарчую структуру, чымсьці толькі адну гміну. Нашу сыравіну — лес, мяса, збожжа — мы аддаем амаль задарма. Калі б перапрацаваць яе ў такія прадукты, як мэбля, каўбаса, мука, — прыбытак памножыўся б у некалькі разоў. На нашай працы пакуль што зарабляюць іншыя, таму што мы яшчэ не хочам думаць самастойна, не хочам самі рызыкаваць і самі зарабляць. У злучнасці гмінаў гэтага можна было б дабіцца нашмат лягчэй, прытым мінімалізуючы фінансавую рызыку. Гэта і ёсць адзіны шанц эканамічнага паратунку сваімі сіламі.

Здавалася, што гэтая логіка да ўсіх зацікаўленых павінна была дайсці. Па запрашэнні войта Нараўскай гміны спадара Тапалянскага, які ўзяў на сябе абавязак каардынацыі дзеянняў у стварэнні гміннай злучнасці, прыехалі ў Нарву прадстаўнікі шасці гмінаў. Уражанне ад таго спаткання ў мяне засталося даволі панурае. Хаця ўсе прысутныя былі беларусамі, то гмінная эліта дэманстрацыйна выступала на польскай мове (раней, у калідоры, размаўлялі між сабою па-беларуску). Большасць карысталася нейкім дзівотным урадніцкім сленгам 70-х гадоў, выказаць у якім ідэю гміннага саюза ў новай эканамічна-палітычнай сітуацыі з'яўляецца лінгвістычнай немагчымасцю. Але галоўная праблема ў кшталтаваным дзесяткамі гадоў светапоглядзе гміннага апарата ўлады: як жа ж так, рабіць штосьці самому, не кансультуючы гэтага з вышэйшымі органамі?! Бо большасць нашай гміннай эліты была пастаўлена на свае пасады беластоцкімі гаўляйтэрамі 10—20 гадоў таму назад, дзеля кіравання зусім іншай эканомікай, чымсьці цяпер. У іхніх перапалоханых вачах я чытаў агульную ацэнку нараўскай сустрэчы: „Гмінная злучнасць — гэта палітычная акцыя экстрэмістаў з БДА“.

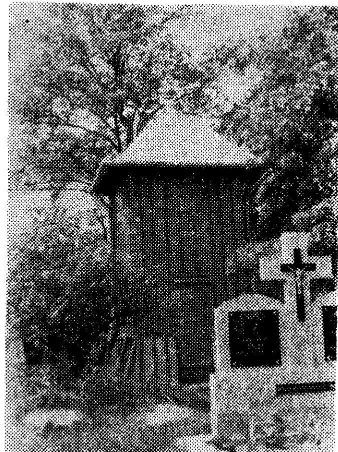
Некалькі гадзін дыскусіі і салідная юрыдычная абгрунтаванне, дадзенае Пятром Юшчуком, крыху прасвятлілі справу. Ідэя гміннай злучнасці стала больш зразумелай, хоць усё яшчэ... падазронай.

Каб зашмат не мучыць палітычнай паліцыі (і, як аказваецца, хлопцаў міністра Скубішэўскага), удзельнікі сустрэчы рашылі апублікаваць яе пастанову — дэкларацыю аб стварэнні гміннага саюза — у прэсе. Каментарыі пасля яе, як і належала спадзявацца, былі панура-інфантыльнымі ў сваім агульным выгуку. Коратка ка-

даўніцтва. Драгічынскі благачынны ў рапарце ад 28 кастрычніка 1868 г. запісаў, што „згодна з дазволам ад дня 14 лютага 1867 г., дзякуючы намаганням жыхара вёскі Чорная-Вялікая Франца Кудры, пры ўдзеле жыхароў гэтай вёскі і прыхаджан Гарадзіскай царквы, пабудова была завершана. Пасля агляду на месцы дня 21.10.1868 г. сцвярджаецца, што царква пабудавана з добрага дрэва, у выглядзе карабля, пакрыта гонтамі, даўжыня — 22 аршыны, шырыня — 13 аршынаў. Іканастас устаноўлены згодна з правіламі Праваслаўнай царквы, хаця абразы і іконы не найлепшай якасці. Даносячы аб гэтым, благачынны ад імя будаўніка Франца Кудры просіць высвяціць яе ў гонар Іконы Божай Маці Казанскай". 2 лютага 1869 г. благачынны а. Пётр Бараноўскі пасвяціў царкву ў Чорнай-Вялікай. Рэчавыя дары перадалі царкве Франц Кудра, Адам Шум, Ануфры Таўкач, Ільля Тымашук, Марыя Багнюк на суму 163 рублёў і 50 капеек.

Апрача свята Іконы Казанскай Божай Маці (4 лістапада) святкуецца яшчэ дзень Успення праведнай Анны (7 жніўня). Збудаваная ў 1868 г. царква датрывала шчасліва да нашых дзён. Была яна некалькі разоў рамантавана. У 1960 г. памянялі перакрыцце (строп), а дах накрылі шыферам, які ў 1980-тых гадах падмянілі бляхай і памалявалі царкву ўнутры і звонку алейнай фарбай. Адрамантавалі таксама званіцу, якая стаіць побач на могільніку.

У „Каталогу помнікаў" знаходзіцца такое апісанне царквы: „драўляная, зрубавай канструкцыі, шаляваная, з васьмерыковым нефавым корпусам, папярэджаным прамавугольным прытворам. Інтэр'ер перакрыты. Дах стромы шматпалосы. На каньку вышка для звана, шматбаковая, прыкрытая бляшаным купалам. Два бакавыя алтары (кіёты) з І пал. XIX ст. з абразамі: у левым — Хрыста Блаславляючага і Божай Маці з Дзіцём; у правым — св. Мікалая, маляваныя на дошцы. У іканастасе 6 абразоў, у медальёнах, намаляваных каля паловы

XIX ст. Знаходзяцца тут: 1) св. Мацвей, маляваны на дошцы ў XVII ст., 2) Маці Божая з Дзіцём з І пал. XIX ст., 3) Хрыстос Уседзяржыцель, каля паловы XIX ст., 4) Маці Божая з Дзіцём, з таго ж перыяду. Вынасны крыж народна-барокавы, XVIII ст".

У 1884 г. у Чорнай-Вялікай была арганізавана царкоўнапрыхадская школа. У школьным годзе 1886/1887 вучылася ў ёй 18 хлопцаў і 8 дзяўчынак. Школа знаходзілася ў сялянскай хаце.

Прафесар М. В. Каяловіч у лютым 1887 г. перадаў школе кніжкі і брашуры, аўтарам якіх ён быў, як узнагароды найлепшым вучням, а В. К. Саблер, кіруючы Свяшчэнным Сінодам, даслаў падручнікі на суму 99 рублёў, што забяспечыла школу дапаможнікамі на даўжэйшы час. Чорна-Вялікая лічылася тады найбольш асвечанай вёскай у Гарадзіскім прыходзе.

На працягу існавання царквы яе апекунамі (старастамі) былі: сам фундатар Франц Кудра, а з 1885 г. — Аляксандр Дуль. У міжваенны перыяд, да 1933 г. — Сцяпан Каляснюк, а ад 1934 г., праз час ІІ сусветнай вайны — Ян Высоцкі.

Пасля вайны старастам быў назначаны Іосіф Міхноўскі. Пры ім, у 1968 г. адзначаўся юбілей 100-годдзя царквы, а духоўныя ўлады з гэтай нагоды перадалі вернікам Архіпастырскі ліст. Потым старастам стаў Мікалай Разумнік, а з 1973 г. — Аляксандр Дуда. У маі 1981 г. царкву наведаў мітрапаліт Васілій.

Зараз царква, дзякуючы намаганням настаяцеля Гарадзіскай парафіі а. Мікалая Дайнека, задбаная і з'яўляецца цікавым помнікам сакральнага мастацтва. Могільнік, на якім знаходзіцца царква, каштоўны, мае культурнае і краязнаўчае значэнне. Знаходзіцца сярод палёў, за вёскай, вылучаецца зеленню дрэў і кампазіцыйна сугучны з наваколлем. Дадатковы эстэтычны акцэнт гэта заўважальная здалёк, акружаная дрэвамі, царква ў выглядзе плывучага карабля.

Р.С.

жучы, злучнасць гмінаў Усходняй Беласточчыны — справа палітычная, хітры манеўр у бок беларускага сепаратызму. Значыць — жах, здрада, падзел Польшчы і г.д. А потым яшчэ быў той няшчасны візіт міністра Скубішэўскага ў Мінску. Вобраз станавіўся штораз больш змрочны. Салідарніцкі пасол К. Путра з Беластока, выступаючы ў Сейме, даваў зразумець, што жменька беларусаў у Польшчы з'яўляецца галоўнай пагрозай для палітычнай стабільнасці ў дзяржаве, для дзяржаўнай замежнай палітыкі ва ўсходнім яе напрамку.

Нічога дзіўнага, што ў такіх абставінах большасць войтаў і радных — удзельнікаў сустрэчы ў Нарве — захацела як найхутчэй забыцца пра тую сустрэчу і сваю прысутнасць на ёй. „Злачынства", у якім прымалі ўдзел, напалохала іх, здаецца, надоўга. Тыя, што на сустрэчу не прыехалі, бо былі ўжо перапалоханы загадзя, пэўна, цешыліся думкаю аб сваёй „палітычнай прадбачлівасці". Але, пэўна, да адных і другіх яшчэ не дайшло тое, што гмінная злучнасць — гэта не выдумка групкі дзівакоў з БДА, а адміністрацыйная неабходнасць, задэкрэтаваная законам аб самаўрадах. Калі гміннае начальства само не дасць рады арганізавацца ў нейкім камунальным саюзе, дзяржава яму дапаможа, прысылаючы ў гміну свайго камісара. Ён, несумненна, усё арганізуе, але пытацца ў нікога пра нішто не будзе. І першае, што зробіць, гэта пагоніць войта, гмінную ўправу і гмінную раду „кібенімацеры", як кажуць у Гарадку.

Пастановы аб уступленні ў гмінную злучнасць прынялі радныя ў Гарадку і Нарве.

Думаючы пра нашу гмінную эліту, немагчыма пазбегчы некаторых пытанняў агульнага характару. Чаму мы — беларусы — усім на свеце перапалоханыя? Чаму не можам узяць сваю гаспадарку, культуру і асвету ў свае рукі? Чаму не можам мець свае палітыкі, свае іерархіі вартасцяў, самымі вызначаных мэтаў? Чаму няма ў нас нацыянальнай і чалавечай годнасці? Кожную ўладу трактуем так, як парабак трактуе пана. Санацыі мы не любілі, таму што не накарміла нас і не абула, да таго яшчэ ставілася да нас як да людзей трэцяй катэгорыі. Савецкую ўладу прывіталі з надзеяй, таму што „руская", але ў 1945 годзе рукамі і нагамі трымаліся ўсяго, каб толькі не трапіць у створаны ёю „рай". Польскіх камуністаў патрактавалі як нешта найбольш беларусу аптымальнае. Камуністы не пыталі пра нацыянальнасць, дамагаліся адно лаяльнасці, даючы за яе месца ў сваіх радах. Час ад часу хацелі, каб беларусы былі палякамі, але гэтую цану беларускі мужык плаціў ахвотна, маючы перад сабою перспектыву сацыяльнага авансу. Ніякія эндэкі не патрапілі так дабрацца да беларускай душы, як зрабілі гэта камуністы. Цяпер, калі камунізм адышоў беззваротна ў мінулае, здаецца беларусу, што прапаў рай і перад ім зеўрае чорная прорва ды безнадзейнасць. Што рабіць? — лезе ў галаву пытанне не аднаму беластоцкаму беларусу. Адбіваць паклоны перад новым панам?

Я прапанаваў бы, па-першае, не кідацца ў паніку. На адносіны паноўчай большасці да нас мы і так не будзем мець вырашальнага ўплыву. Таму гэтую справу трэба пакінуць як незалежную ад нас. Свой лёс мы можам змяняць толькі самі і толькі адным спосабам — адаптуючыся як мага хутчэй да новай сітуацыі, выкарыстоўваючы тыя магчымасці, якія дае сітуацыя новага рынку ў краіне і новай эканамічнай палітыкі. Вучыцца ад тых, што менш разлезлыя і разгубленыя (таксама таго, як зарабляць грошы). Плачам і нараканнем нічога не даб'емся, гэта несумненна. Не ўдалося арганізаваць гміннай злучнасці ў мінулым годзе, будзем прабаваць у гэтым. Магчыма, што знойдуцца новыя людзі, розуму якіх не паралізуе рэцыдыў сентыментальнасці па страчаным камуністычным дабрабыце. Новыя людзі — гэта неабходны варунак хады наперад. Іх нам трэба вышукоўваць і на іх рабіць стаўку. Дзеля будучыні.

Яўген Міраноўіч

СВЯТЫЯ БЕЛАРУСКАЙ ЗЯМЛІ

(Працяг са стар. 6)

На жаль, мы не маем ніякіх інфармацый аб дзейнасці Уладыкі Лаўрэнція ў Тураўскай епархіі. Вядома толькі, што быў ён на Тураўскай кафедры да 1194 года. З прычыны слабасці і старасці ён папрасіў мітрапаліта вярнуцца ў Пячэрскі манастыр. Там прападобны Лаўрэнцій знайшоў месца свайго вечнага

спачынку. Яго цела сталася нятленнае. Гэты факт пацвердзіў святасць Лаўрэнція, які потым быў залічаны ў спісак святых Праваслаўнай Царквы. Астанкі (мошчы) прападобнага Лаўрэнція да сённяшняга дня знаходзяцца ў ягонай келлі. 29 студзеня ў царкоўным календары адзначаецца дзень памяці святога Лаўрэнція — вялікага малітвенніка і прападобнага.

Антось Міраноўіч

(Працяг са стар. 5)

што гэта цябе задушыць, калі не зацвіцеш вершам... Той, хто хацеў бы, а не зможа напісаць, як ты — будзе крывіцца, што ты, напэўна, глядзіш на яго звысока; той, хто піша і добра піша — жыве як піша і піша як жыве, а той, хто гэта прачытае і адчуе для сябе і ў сабе — можа яшчэ не нарадзіўся, але калі прачытае ваш верш — сябе ён пабачыць, не вас. А табе цяпер трэба нармальнага жыцця, з кухняй, калыскай, сеткамі, бо інакш згарыш!" І памёр мой сябра, Міхась, мой Лотаць, які зацвіў маёй вясною... А так тады проста было: свяціла сонца, дыхалі дрэвы, людзі беглі, а я ім крычала: „Усё добра, усе жывём, адазвемся да сябе — усе можам усё сабе аддаць, і ўсё будзе наша — і мая боль, і ваша боль..."

Хадзіў чалавек, як без скуры. І Сонца пякло, — балела, але адчуваў, што жыве. Балела ўсё — што жыло навокал. Жыць жыццём іншага, нашых спраў, чужой бяды, сваёй болі няма асобна.

І ціха стала. Гадзіннік ішоў, цікаў гучна, звычайна — і таму яго не было чутна. Заціх. Стан перадінфарктны. Людзі ўміраюць знаёмыя, і тыя з рэпарцёрскіх вандровак, з замалёвак, свае, блізкія. І ты ўжо бачыш, што вечнасць не тут. Свет рухаецца, падае на галаву, атручаны словам і граззю, няма, няма спакою... Хочаш усё гэта напісаць — адно слова? дзе ж яно, дзе? У кніжыцы старой, друкаванымі драўлянымі коўбікамі...

У гэту хвіліну сотні праменняў збягаюцца сюды, дзе я, дзе мы. Побач сядзіць дзяўчына. Расказвае, усё. Не таму гэта гаворыць, каб я яе пацешыла. Яна ведае, што я ёй даць нічога не змагу, апрача гэтай хвіліны, але яе стан душы і цела не дазваляе бачыць таго, што іншы чалавек таксама ходзіць без скуры, дзень і ноч выстаўлены на гарачы подых няўмольнага сонца. Дадуць ёй крапелькаў і пілюляў, пакутаваць так не будзе. Што мне ёй сказаць? Цэлы горад цікавіўся лёсам яе дзіцяткa, якое загінула. З працы звольнілі яе, работніцу, а нікога з адміністрацыі, успамога для беспрацоўных ледзь хапае, каб заплаціць за кватэру. Купіла зімовыя боты — цяпер паўгалодная два тыдні ходзіць. І куды ні глянь — перад вачыма бездапаможная дачушка, якая клікала маці, замярзаючы ў развaленым доме... Усе людзі спачувалі Адрыяне, але ён, былы муж, не адазваўся...

Што пры гэтым мае абстрактныя болі, лямант пасля смерці блізкага мне чалавека ці гібелі „вечнай любові"? Што мой боль за Айчыну? Я ж не народны прарок, які ўмее пакутаваць за мільёны! „Божа, вазьмі маё жыццё..."

Ці ж хворым нам усім заставацца? Каб бачыць зарчэй? Каб чутней слухаць? Сябе, людзей, час?

Міра Лукша

Сэрцайка, мілае, дай мне нейкі рэцэпт на хлопца! Мне ўжо 18 гадоў, у будучым годзе заканчваю я школу, а вось хлопца сабе па душы ніяк знайсці не магу. Які з іх прыгожы ды варты мяне? Мама гаворыць, што найважнейшае, каб быў добры, салідны чалавек, каб не піў, не курыў, а прыгажосць гэта ўсё справа другарадная.

А мне ўсё роўна падабаюцца хлопцы вельмі прыстойныя. Можа быць нават і гіцаль крыху! Дзяўчат кідае, змяняе іх, як рукавічкі, а ўсё роўна такі вось падабаецца — і ўсё.

Ведаеш, Сэрцайка, ёсць у мяне старэйшая сястра. Ёй ужо 26 гадоў, дык, уяві сабе, у каго яна закахана? У нямецкага канцлера Коля. Як толькі ўбачыць яго ў тэлебачанні, дык аж млее. Ай, ай, кажа, які прыстойны! Які мужны! Што за мужчына! А мяне ў той момант бярэ смех. Ну, як жа можа падабацца такі стары, тоўсты і непаваротлівы? Іншая справа, калі маім сяброўкам падабаюцца нейкія акцёры з фільмаў. Адна дык паабклейвала Аленам Дэлонам усе сцены ў сваім пакоі. Яе я магу зразумець. Праўда, і яна мяне смяшыць. Аглядае фільмы з гэтым французскім акцёрам, а пасля прыходзіць дахаты і ўвесь час толькі пра яго думае. Прызналася мне калісьці, што нават у думках кахаецца з ім. Мо гэта і смешнае, але прынамсі мае нейкі сэнс. А як можа падабацца канцлер Коль?! У маёй сястры ўсе кавалеры на Коля падобныя. Калі мужчына — дык мае выглядаць салідна і дастойна!

І вось я разглядаюся вакол сябе і шукаю хлопца. Хацелася б, каб быў прыстойны, нятоўсты, нябрыдкі, высокі, абаяльны, з чароўнай усмешкай, мілы ў адносінах да мяне. Але толькі да мяне! Раблю гэту маленькую ўвагу менавіта таму, што як толькі ўбачу такога хлопца, дык ён ніколі не апраўдвае майго даверу. Заўсёды мае поўна дзяўчат вакол сябе, а што горшае, найчасцей мяне зусім не заўважае. Што рабіць, дарагое Сэрцайка? Мо ты маеш нейкія спосабы на тое, каб хлопец дзяўчыну ў кампаніі заўважыў, каб вылучыў яе з рэшты сябровак, каб пакахаў?

Агата

Ой, Агатка, Агатка, табе, відаць, яшчэ рана думаць пра хлопца ўсур'ёз. Ты яшчэ выбіраеш, а каханне ж выбраць немагчыма. Каханне, яно прыходзіць знянацку, неспадзявана, тады, калі чалавек і не думае пра яго.

Во-во, менавіта не трэба пра гэта думаць. Не трэба вылазіць са шкуры, каб знайсці нейкага хлопца, які стане тваім хлопцам. Будзь сабою! Будзь свабоднай дзяўчынай у кампаніі! Не накідайся хлопцу з сардэчнымі справамі. Гавары аб нічым, гэта значыць аб школе, аб кніжках, а калі трэба, то нават і аб пагодзе. Часамі зірні глыбей у вочы гэтаму хлопцу, але надоўга свайго позірку не затрымлівай там, бо падумае і так, што ты яго правакуеш. Не падкрэслівай таксама і сваёй залішняй святасці. Проста будзь звычайнай дзяўчынай, сяброўкай! Убачыш, колькі хлопцаў пачне круціцца каля цябе. А тады ўжо можа і выбраць зможаш... Але памятай, што нават жаба можа падабацца камусьці. Адзінага рэцэпту на прыгажосць няма.

Сэрцайка

ВЯНОК

НАДЗЕЯ (Мінск). 34 гады, рост 178 см. Замужам не была. Інжынер-канструктар. Матэрыяльна незалежная, камфартабельна абсталяваная кватэра. Крыху сама займаецца музыкай, любіць дом. Пазнаёміцца з высокім, культурным мужчынам да 45 гадоў.

☆

МАРЫНКА (Слонім). 17 гадоў (165 см, 59 кг). Беларуска, студэнтка. Весёлая, кампанейская. Любіць сучасную музыку, танцы, падарожжы, крыху займаецца фатаграфіяй, вяжа на прутках, любіць кулінарыць (смачна гатуе!). Хоча перапісвацца (па-руску) з хлопцамі і дзяўчатамі.

☆

ІРА (Беласток), 32 гады. Замужам не была. Брунетка сярэдняга росту, пухленькая. Працуе служачай. Свая, добра абсталяваная кватэра. Любіць дом, спакой. Не курыць. Пазнаёміцца з сімпатычным панам.

ВЕР-НЕ-ВЕР

Дарагі Астроне, разгадай мой сон! Сніцца, што я са знаёмым мужчынам еду фураю капаць у яго бульбу. Едзем мы дарогай праз поле, дзе расце бульба. Зеляніцца гэтае поле ад бульбянікy — такое яно зялёнае, прыгожае. Але гэта чужое. І мы шукаем, дзе ж бульба гэтага чалавека. Ён кажа, што ў яго то не такая прыгожая бульба, як мы тут бачым. Аб'ездзілі мы ўсё кругом і не знайшлі гэтай яго бульбы. Я кажу: „Ты ж садзіў, абворваў бульбу, як жа ж ты не ведаеш, дзе гэта?" І так дзесьці прапаў гэты знаёмы і тая фурманка, а я стаю і бачу: едуць фуры з сенам. Нейкія незнаёмыя людзі сена вязуць. Але сена гэта, хаця высушанае, але такое зялёнае, прыгожае, доўгае, проста любата.

Марыся

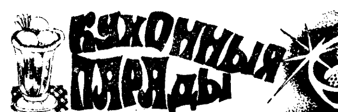
Сніцца мне, што я на вёсцы, у доме маёй бабулі і яна там, хаця я яе не бачу, не гаварыла з ёй, але ведаю, што яна ёсць. Аж бачу, на панадворак прыйшлі суседскія хлопцы. Там стаіць стол і яны сядзяць за сталом. А я хачу іх нечым пачаставаць. Але перш за ўсё трэба мне пераапрануцца. І вось бяда — што не вазьму, блузку ці спадніцу, то ўсё нейкае памятае недамытае, брыдкае. Так і не пераапранулася я і не пачаставала тых хлопцаў. Што можа абазначаць гэты дзіўны сон?

Люся

Марыся! Твой сон добры. Абазначае ён не зусім пэўны, але ўсё ж прыбытак для тваёй сям'і. Напэўна будзеш з нечага цешыцца.

А твой, Люся, сон нядобры. Абазначае ён для цябе, наадварот, нейкую страту, а мо простa непрыемнасць ці хваробу. Аб гэтым сведчыць тая кепская вопратка — памятая, брудная, непрыгожая. А мо ўсё закончыцца толькі нейкімі непрыемнымі плёткамі...

Астрон

ФАРШЫРАВАНАЯ БУЛЬБА

На 1 кг бульбы (8 бульбін авальнай формы) трэба ўзяць 15 дэкаў рэштак вяндліны, 10 дэкаў пячурыц, 5 дэкаў цертай булкі, 1 яйка, паўшклянкі малака, 10 дэкаў цыбулі, 2 лыжкі пасечанай зялёнай пятрушкі, 4 лыжкі алею, 5 дэкаў рэштак жоўтага сыру, паўшклянкі смятаны, соль, перац.

Памыць старанна бульбу, палажыць у гарачую ваду і варыць мінут 15. Бульба павінна быць цвердаватая. Калі астыне, абабраць яе. Кожную бульбіну перарэзаць напалавіну ўздоўж, асцярожна выразаць крыху мякішу, пакідаючы сценкі таўшчынёю каля 1 см. Вяндліну дробна пасячы. Цертую булку заліць малаком. Пячурыцы памыць, ачысціць, нашаткаваць. Цыбулю абабраць, спаласнуць, пасячы, пасаліць і падагрэць на малым агні, а калі змякне, дадаць 2 лыжкі тлушчу і тушыць. Калі цыбуля пачне жаўцець, дадаць пячурыцы і тушыць мінуты тры, тады дадаць цертую булку, вяндліну і яшчэ хвіліну тушыць, памешваючы. Сыр сцерці на дробнай тарцы. 2-3 лыжкі сыру дадаць да тушанай мяшанкі, а калі яна крыху астыне, дадаць яйка і пятрушку, а таксама разлушаны відэльцам выразаны з бульбы мякіш. Усё старанна перамяшаць, дадаць солі і перцу. Падрыхтаваным фаршам напоўніць палавінкі бульбін, палажыць іх у вялікую нізкую каструльку, спырснуць алеем, паліць смятанай, пасыпаць сырам. Уставіць у нагрэтую духоўку, падаваць, калі бульба будзе мець роўны залацісты колер, у якасці другой стравы на абед.

БУЛЬБА З СЫРНЫМ СОУСАМ

На 1 кг бульбы трэба ўзяць 3/4 шклянкі густой смятаны, 15 дэкаў сыру „рокполь", 3 лыжкі пасечанай зялёнай цыбулькі, соль, перац.

Бульбу дакладна памыць і зварыць у пасоленай вадзе або спячы (сачыць, каб бульба не папалася). Калі бульбу будзем пячы, дык кожную бульбіну можна загарнуць у алюміневу фальгу і ў ёй пячы. „Рокполь" расцерці на масу, вымяшаць са смятанай, запраўляць па смаку соллю і перцам. Яшчэ ўсё перамяшаць з дробна нарэзанай зялёнай цыбулькай, пасля чаго выложыць у салатніцу. Бульбу ў лупінах палажыць на талерку. Падаваць яе з густым сырным соусам.

Вельмі добрая страва на вячэру, асабліва, калі дадаць яшчэ салату.

Гаспадыня

Зорка

старонка для дзяцей

Максім Багдановіч

Зімой

Здароў, марозны, звонкі вечар!
Здароў, скрыпучы мяккі снег!
Мяцель не вее, сціхнуў вецер,
І волен лёгкіх санак бег.

Як мары, белыя бярозы
Пад сінявой начной стаяць,
У небе зоркі, ад марозу
Пахаладзеўшыя, дрыжаць.

Вільготны месяц стуль на поле
Празрысты, светлы стоўп спусціў
І рызай срэбнаю раздолле
Снягоў сінеючых пакрыў.

Ўзрывайце ж іх санямі, коні!
Звіні, вясёлых бомаў медзь!
Вакол лятуць бары і гоні,
Ў грудзях пачала кроў кіпець.

Максім Багдановіч

Завіруха

У бубны дахаў вецер б'е,
Грыміць па ім, звініць, пяе,
І спеў ліецца ўсё мацней —
Гулянку справіў пан Падвей.
У бубны дахаў вецер б'е,
Грыміць па ім, звініць, пяе.
Ўскіпела снежнае віно,
І белай пенай мкне яно.
У бубны дахаў вецер б'е,
Грыміць па ім, звініць, пяе.
Па вулках вее дзікі хмель,
Гудзіць сп'янелая мяцель.
У бубны дахаў вецер б'е,
Грыміць па ім, звініць, пяе.

Здароў, скрыпучы мяккі снег... Фота Мікалая Зубрыцкага.

ЗАГАДКІ

Зайкі-загадайкі

45

Хто пабег у куток
На адбойны малаток?
Спаць не дае, усё дзяўбе:
Будуе новы дом сабе.
А ранкам звонкі малаток
Ён пакладае зноў у куток.
Калі ж усім пара ўставаць,
Дык ён тады кладзецца спаць.

46

Што за кавалер, каторы
Мае рыцарскія шпоры?
Носіць на хвасце вясёлку,
Падымае ўсіх на золку?

47

Не канапа, але мае спінку.
Не шавец, але прыдбаў шчацінку.

48

Звер, ды не калматы
І не паласаты.
Ён не есць і не раве,
Над аблокамі жыве.

49

Мышак ловіць,
Ды не кіска ён.
Лісты носіць,
Ды не паштальён.
Каб лісе
Не трапіць на зубок,
У калючы
Скруціцца клубок.

Адказы на загадкі знойдзеш у наступным нумары.

Адказы на загадкі з папярэдняга нумара: 40. Маяк. 41. Цыбуля. 42. Кіт. 43. Чарапаха. 44. Кот.

(беларуская казка)

Жыў сабе адзін чалавек. Быў ён вельмі цікавы і хацеў усё знаць. Куды ні гляне, што ні ўбачыць, то ўсё пытае: што гэта такое, чаму яно ды навошта? Адказвалі яму людзі, але калі пабачылі, што многа і самі не ведаюць, дый кажуць яму:

— Дзіўны ты чалавек. Колькі ты ні пытай, то і так дурнем памрэш, бо ўсяго не пазнаеш.

Не паслухаў ён людзей, кінуў гаспадарку і пайшоў у свет.

— Пайду, — кажа, — к яснаму сонейку — яно ўсюды свеціць, усё бачыць, усё ведае.

Ідзе ён, ідзе, бачыць — сядзіць каля дарогі на камені чалавек ды ўсё крычыць, пытае:

— Дакуль я буду сядзець!?

Папрасіў пакутнік чалавека, каб запытаў у сонейка, калі ён зможа ўстаць.

Пайшоў далей і бачыць, што якісь чалавек падпірае тын, а дзве жанчыны пераліваюць у рацэ ваду. Ужо зусім блізка падыйшоў ён к сонейку — туды, дзе яно з-за зямлі ўсходзіць на неба, а тут якісьці чалавек перагрaбае смецце. Пайшоў далей ды як зірнуў праз лес — аж вочы зажмурыў: гэта палацы сонейка так блішчаць, як жывы агонь. Насілу ўвайшоў ён туды. Запытала яго маці сонейка, чаго сюды ён прыйшоў.

— Прыйшоў запытаць, чаму ўсё так робіцца на свеце.

— Пачакай, сонейка хутка вернецца, яно паднялося на неба аглядаць адтуль зямлю.

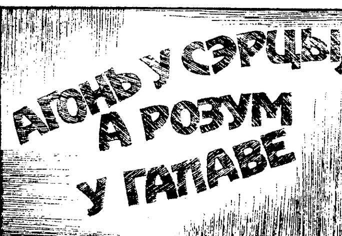
Наклаў ён сабе агеньчыку, сядзіць, грэецца ды смажыць сала на ражончыку. Наеўся сала з хлебам, захацелася яму піць. Пайшоў да ракі напіцца. Толькі схіліўся к вадзе — аж адтуль выплыла прыгожая паненка ды зірнула на яго. Стаў чалавек, як укопаны — не можа ад яе адарваць вачэй.

— Не пі вады з ракі, — сонейка цябе спаліць! — сказала дзяўчына і павяла яго пад стары дуб, дзе была крыніца. Пачаў ён піць чыстую і халодную ваду. Колькі ён ні п'е, дык усё больш хочацца, і не можа ніяк напіцца.

— Годзе табе піць, — кажа паненка, — бо ўсё добра ў меру. Ты хочаш усё ведаць, але не ведаеш таго, што хутчэй выпіць усю ваду, чым усё знаць. Ты трохі напіўся, трохі свету пабачыў, то і будзеш знаць пра патрэбу.

Зірнуў ён — сонейка апускаецца з неба ў свае палацы.

— Вось мой бацька вярнуўся да гасподы. Глядзі, нічога не кажы яму, што ты пазнаў і што мяне бачыў, — сказала прыгажуня.

Тут яна ўзнялася ўгару ды заблішчэла адтуль гожаю зоркаю. Пайшоў ён да сонейка ў палацы. Убачыла яно, што чалавек асмеліўся прыйсці, ды як пачне смаліць яго ды пячы, аж мур трашчыць, а чалавек нічога — стаіць. Раззлавалася сонейка, давай пячы яшчэ горш, а ён шапку насунуў на вочы і падыходзіць бліжэй. Пабачыла сонейка, што нічога не парадзіць з упартым чалавекам. Расказаў ён сонейку, чаго прыйшоў.

— Калі хочаш усё знаць, то хутка памрэш, — бліснула яму сонейка ў галаву.

Пачуў ён, што многа ведае, але галава гарыць, а ў сэрцы холадна — як лёд. Выйшаў ён з палаца, сустрэў маці сонейка.

— Памрэш ты, чалавеча, калі не сагрэеш сэрца — без сэрца твая галава згарыць!

Пачаў зваць на дапамогу дачку сонейка. Хутка пакацілася яна з неба зоркаю, стала побач гожай паненкаю. І загарэлася ў яго ў сэрцы, і пачуў ён, што пакуль будзе там гарэць, усё ён будзе разумець. Узяліся яны за рукі і пайшлі ў яго краіну. Падыходзяць да таго чалавека, што разграбаў смецце.

— Ой, чалавеча! Ты ў смецці шукаеш згубленыя грошы ды дарма траціш час. Ідзі ты працуй, заробіш больш тых страчаных!

Зразумеў той чалавек сваю памылку і ўзяўся за працу і нажыў гаспадарку і грошы на патрэбу. Ідуць далей, а тут жанкі ўсё пераліваюць тую ваду.

— Колькі б вы не пераліваді, то вада вадою будзе. Колькі б вы не гаварылі — нічога не выгаварыце!

— Не падпірай у жыцці гнілое, бо яно ўсё роўна ўпадзе! — параіў чалавеку, які падпіраў гнілы плот.

Нарэшце прыйшлі да таго чалавека, які сядзеў на камені, ды пайшлі міма. Сказалі яму здалёк:

— Патуль ты будзеш сядзець, пакуль другі тут сядзе, бо ў жыцці кожны зойме сваё месца.

Прыйшлі маладыя ў вёску, якую калісьці пакінуў цікавы жыцця чалавек. Гаспадарка даўно знішчэла. Узяліся за працу. Пабудавалі харомы, нажылі дабра. І дзівіліся людзі, што так добра яны жывуць і ніколі не тужаць. А яны адказвалі:

— Добра жывем, таму што ў нас агонь у сэрцы, а розум у галаве.

СЯБРЫ

Рэксік і Мурка адразу вельмі падружылі. Праўда, Мурка была ўжо тады дарослай, паважнай кошкай, калі Рэксік, маленькі чорны камячок, прыехаў да нас з Новай Волі. Мурка прыняла шчанюка ў сваю кампанію, дазваляла есці са сваёй міскі, уступала ветліва месца пры дзверцах печкі, дзе шугала полымя ў доўгія зімовыя вечары...

Калі Рэксік падрос і перастаў быць каратканогім, тупаносым шарыкам, пачалі яны хадзіць разам у лес, на лугі, у поле... Людзі дзівіліся: як мы іх дрэсіравалі, што яны так дружаць? Такое сяброўства між катом і сабакам — немагчымае! Хто ж бачыў, каб кот і сабака разам палявалі на мышэй ці ганялі зайцаў! І разам спажывалі здабычу — не спяшаючыся, ветліва паглядаючы на сябе?

Рэксік вельмі добра адносіўся і да Мурчыных дзетак. Чужых катоў на нашым панадворку не цярпеў, нават Мурчынага мужа, суседскага прыгожага, чорнага ката. Са сваёй сабачай натуры катоў не любіў і нават брыдзіўся імі, але ў Мурцы бачыў, як я думаю, асобу і паважаў яе, як і кожнага з нас, людзей-гаспадароў, у хаце. Пашаны да сябе, Рэкса, патрабаваў і ад нас.

Быў такі разумны, разважлівы.. Меў толькі адну неразумную цягу — хуткія машыны. Так і згінуў ён трагічна трапіўшы пад колы.

Мурка жыве. Пайшоў ёй ужо 11 год. Нашыя новыя сабакі яе паважаюць як нейкую гаспадыню на панадворку, але асаблівай дружбы між імі няма. У кожнага з іх свае кашэчыя ці сабачыя справы.

А як жывуць вашыя сябры-звяры? Напішыце аб іх „Зорцы“, будзем рады пазнаёміцца.

МІРА ЛУКША

Вершы Віктара Шведа

СОНЯ

— Чаму стаў абібокам,
Чаму, скажы нам, соня,
Спазніўся на ўрокі?
— Дык я праспаў сягоння.

Настаўнік стаў смяяцца:
— Мне думалася, Коля,
Што ты не спіш у хаце,
Ды толькі ў нашай школе.

КАШПІРОЎСКІ ДАПАМОЖА

— Мне марожанае, тата,
Купі сёння, — просіць Віця.
— На дварэ ж халаднавата,
Можаш раптам прастудзіцца.

— Дык няма такога шанцу,
Каб я раптам стаўся хворы.
Кашпіроўскага сеансы
Аглядаў я толькі ўчора.

ЧАМУ НЕ ПАПЯРЭДЗІЛА

Сынок у час абедзенны
Прыйшоў з нагой крывавай.
А мама кажа: — Ведала,
Як кончыцца забава.

Сынок з матуляй сварыцца,
Боль дакучаў трывалы.
— Як ведала, што здарыцца,
Чаму не падказала?

ТАГЛЫБЛЯЙ СВАЕ ВЕДЫ

БЕЛЫ МЯДЗВЕДЗЬ

Палярныя мядзведзі нараджаюцца ў разгар зімы, калі ноч за палярным кругам цягнецца некалькі месяцаў, а мароз даходзіць да —70°С. Мядзведзіца перад родамі рыхтуе „кватэру“, у якой будзе прабываць са сваімі малюткамі доўгі час, пакуль не ўзыйдзе сонца. Прабівае ў снезе некалькіметровы калідор, які падымаецца ўверх, пры канцы якога будуе абшырную камору. Ад цёплага цела мядзведзіцы награваецца паветра ў каморы, топіцца снег унутры, на сценах, а звонку камора замярзае, і не пранікне ў „іглo“ ні вецер, ні мароз.

Малыя мядзведзікі жывуць з маці ў каморы некалькі месяцаў. Маці тады нічога не есць — карыстаецца ўласнымі запасамі тлушчу, які „сабрала“ ў тоўстай падскурнай тканцы. Бацька не займаецца дагляданнем дзяцей. Маці корміць малых малаком, гуляе з імі, а калі падрастуць і выйдуць з лядовай кватэры, вучыць іх плаваць і паляваць.

Палярныя мядзведзі харчуюцца пераважна мясам рыбаў, цюленяў (фокі), птушак, лемінгаў, лісаў, летам мохам і парасцямі.

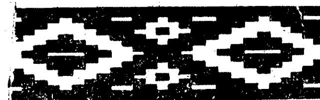
У нашых заапарках бачым вельмі часта палярных мядзведзяў — сумных, у шэрых футрах, змучаных смагай і тугою па белых, чыстых, халодных прасторах і свабодзе.

Пішуць школьнікі

Дарагая „Зорка“!

Мы — вучні трэцяга класа школы ў Малінніках. У нашым класе 13 вучняў — 7 дзяўчынак і 6 хлопцаў. Мы ўсе вывучаем беларускую мову. На ўроках беларускай мовы мы часта чытаем беларускія часопісы, казкі, загадкі і вывучаем беларускія песні. Усе вучні нашага класа вельмі любяць урокі беларускай мовы.

Вучні III класа, школа ў Малінніках

БССР, 222320, Мінская вобл., Маладзечанскі раён, с. Краснае, зав. Карбышава, д. 2, кв. 24. Дзячэнка Сяргей (12 гадоў).

— ✱ —

БССР, 220068, г. Мінск, вул. Арлоўская, д. 5, кв. 50. Санько Аня (12 гадоў). Хоча перапісвацца з дзяўчынкай, якая ведае беларускую мову.

БССР, 222320, Мінская вобласць, Маладзечанскі раён, с. Краснае, вул. Карбышава, д. 3, кв. 21. Багдановіч Ліда (14 гадоў).

Вучнёўская творчасць

МАМА

У хаце было цёпла і Кася магла спакойна чытаць кніжку. Яе малодшая сястрычка Марта бегала па двары. Кошка Драпця сядзела ў Касі на каленях, але потым дзесьці знікла. Яна спадзявалася стаць маці. Драпцю вельмі ўсе любілі, а асабліва цяпер дагаджалі ёй, як маглі.

Не прайшло дзвюх гадзін і Кася пачула, што Драпця дзіўна замяўкала, а пасля пачала голасна муркаць. Кася чытала спакойна далей. Калі прыбегла Марта, на кухні заўважыла кошку, але не адну — каля яе ляжалі маленькія камячкі і тоненька пішчалі.

— Кася, ідзі сюды! — паклікала сястру Марта. — У нашай Драпці ўжо ёсць дзеткі!

Кася прыбегла і ўбачыла, што побач Драпці ляжаць двое кацянятак, а яна іх мые. Кошка паглядзела на дзяўчынак поўнымі любові вачамі: „Ці і вам таксама падабаюцца, як і мне?“

— Трэба ім зрабіць гняздо! — рашыла Кася і пабегла на панадворак. Прынесла кошык з сенам. Марта далаконцы малака.

Драпця, задаволеная і шчаслівая, ляжала на сене і лізала сваім ружовым языком то адно, то другое кацянятка. Дзяўчынкі глядзелі.

Мар'я Сцепанюк

АДКУЛЬ ПАЙШЛІ БЕЛАРУСЫ

Калісь яшчэ свет толькі зачынаўся, дык нічога нідзе не было. Усюды стаяла мёртвая вада, а пасярод вады тырчэў нібы камень, нібы што. Адзін раз пярун як разыграўся і давай пыляць стрэламі ў гэты камень. Ад яго стрэлаў выскачыла тры яскаркі: белая, жоўтая і чырвоная. Упалі тыя яскаркі на ваду; з гэтага ўся вада скаламуцілася, і свет памуціўся, як хмары. Але па некаторым часе, як усё высветлілася, дык і адзначылася — дзе вада, дзе зямля. А яшчэ па некаторым часе завялося і ўсякае жыццё ў вадзе, і на зямлі. І лясы, і травы, і звяры, і рыбы, а пасля і чалавек завёўся: ці ён прыйшоў адкуль ці вырас тутака.

Па некаторым часе гэты жыхар стаў заводзіць свае чалавечыя парадкі. Ці доўга ён так жыў, ці мала, але меў ён ужо сваю сялібу, меў многа жонак, а яшчэ больш дзяцей. Было яму прозвішча Бай. А як прыйшла яго гадзіна смерці, дык ён склікаў сваіх сыноў і падзяліў усю сваю маёмасць. Толькі аднаго сына запамятаваў. Той у гэты час быў на палешні і з ім былі любімыя бацькавы сабакі Стаўры і Гаўры. Прозвішча гэтаму сыну было Белаполь.

Неўзабаве пасля смерці бацькі вярнуўся Белаполь з палешні. А браты яму кажуць:

— Вось бацька падзяліў нам усю сваю маёмасць, а табе ён адказаў сваіх сабак, ды яшчэ наказаў, каб ты іх пусціў па волі: аднаго — у правы бок, а другога — у левы; колькі яны зямлі аббягуць у дзень, дык гэтая ўся зямля твая будзе!

Вось пайшоў Белаполь і злавіў дзвюх птушак, прыляцеўшых адну з паўднёвага мора, другую з заходняга. Пусціў адну птушку на поўдзень, ды і кажыць аднэй сабацы:

— Бяры!

Пусціў другую на захад і кажа другой:

— Хапай!

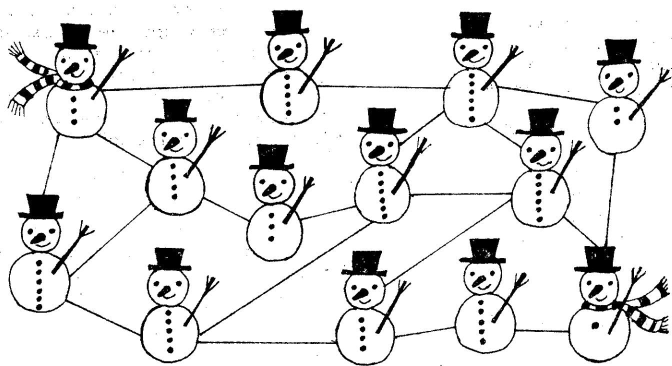
Як паляцелі тыя птушкі: адна ў адзін бок, другая ў другі... Як пабеглі сабакі за птушкамі, дык ажно зямля закурылася... Як пайшлі тыя сабакі, дык і да гэтага часу не вярнуліся, а па іх слядах дзве рэчкі працягнуліся, у адзін бок пацякла Дзвіна, а ў другі бок — Днепро.

Вось у гэтых абшарах Белаполь і пачаў сяліцца ды заваддзіць свае лады.

У гэтага Белаполя ад розных жонак яго развяліся розныя плямення пад прозвішчам Беларусы. Яны і да гэтага часу там ходзяць, зямельку скародзяць ды жыта сеюць.

(З кніжкі „Легенды і паданні“)

А-Д-Г-А-Д-А-Н-К-А

Знайдзі такую дарогу ад снегавіка ў шаліку зверху да снегавіка ў шаліку ўнізе, каб, складаючы гузікі снегавікоў, атрымаць суму 35.

Адрас рэдакцыі: 15-959 Białystok. ul. Suraska 1. „Зорка“.

TV TELEWIZJA WARSZAWA

PIĄTEK

25.I.1991 r.

PROGRAM I

7.40 „Express gospodarczy”
8.00 „Dzień dobry”
9.00 Wiadomości poranne
9.10 „Domowe przedszkole”
9.35 „Dwaj bracia” — film fab. pr. wł.
11.10 Szkoła dla rodziców
11.55 Aktualności Telegazety
12.00 „Było sobie życie” (7) — „Serce”
12.30 „Powrót Tezeusza” — film dok.
13.00 „Pomnik na Wrotyczy” — film dok.
13.30 Galerie świata — Ermitaż (8)
14.05 Agroszkoła
14.30 Język angielski (20)
15.00 „Lądowanie wyobraźni” — film dok.
15.30 „Szlakiem świętych rzek” — film dok.
15.55 Program dnia
16.00 Wiadomości popołud.
16.10 „Video-Top”
16.20 „Lizak”
16.45 „Ciuchcia”
17.15 Teleexpress
17.35 „Raport”
18.00 „10 minut”
18.10 „Odbicia” (5) — serial TP
19.00 Od „Kapitału” do kapitału
19.15 Dobranoc
19.30 Wiadomości
20.05 „Dwaj bracia” — film fab. prod. wł.
21.45 M.E. w łyżwiarstwie figurowym (mężczyźni)
22.50 Wiadomości wieczorne
23.05 „Weekend w „Jedynce”
23.15 Panorama światowego sportu
23.45 „Haich Life” — pr. rozrywkowy

PROGRAM II

7.55 Powitanie
8.00 Panorama dnia
8.10 „Ulica Sezamkowa”
9.10 Film fabularny
10.00 CNN — Headline News
10.15 Mag. TV Śniadaniowej
11.00 „Obrazy, słowa, dźwięki”
12.00 Film fabularny
12.50 „Crime story” — serial USA
13.40 „Express gospodarczy”
14.00 CNN — Headline News
14.15 Program dnia
14.20 Przegląd prasy
14.30 Czas akademicki
15.00 „Ulica Sezamkowa”
16.00 „W labiryncie” — serial TP
16.30 Wzrockowa lista przebojów Marka Niedźwieckiego
17.00 „Noce i dnie” (8) — serial TP
18.00—19.00 Programy regionalne
19.00 „Obserwator”
19.20—21.30 Programy regionalne
21.30 Panorama dnia
21.45 „Crime story” (30)
22.45 Programy regionalne
22.55 Sport
23.05 „Obrazy, słowa, dźwięki”
0.05 Komentarz dnia
0.10 CNN — Headline News

SOBOTA

26.I.1991 r.

PROGRAM I

7.00 Program dnia
7.05 Magazyn inf.-gosp.
7.50 „Tydzień na działce”
8.20 „U Bauera” — rep.
8.35 „Ziarno”
9.00 Wiadomości poranne
9.10 „Wiatrak” oraz film z s. „Było sobie życie” (7)
10.40 „Na zdrowie”
11.00 „Ściśle jawne”
11.25 „Wędrówki dalekie i bliskie”
12.00 Aktualności telegazety
12.05 „Żyć” — mag. ekologiczny
12.35 „Video-Top”
13.05 Studio Sport — Koszykówka
14.00 „U siebie” — mag. mniejszości narodowych
14.30 Walt Disney przedstawia
16.00 „Sztuka i my”
16.25 „Cokolwiek uczyniliście...” — film dok.-fabularyzowany
17.15 Teleexpress
17.35 M.E. w łyżwiarstwie figurowym — pary taneczne
18.50 „Z kamerą wśród zwierząt”
19.15 Dobranoc
19.30 Wiadomości
20.05 „Kolor purpury” — film fab. USA
22.40 „Kontra... punkt”
23.05 Wiadomości wieczorne
23.20 Sportowa sobota
0.10 „Dom Sary” — film fab. prod. pol.

PROGRAM II

7.25 „Kaliber”
7.55 Powitanie
8.00 Panorama dnia
8.15 Tele-Narty
8.45 Mag. TV Śniadaniowej
9.15 „Benny Hill”
9.45 „Mag. TV Śniadaniowej
10.00 CNN — Headline News
10.15 Mag. TV Śniadaniowej
10.40 „Cudowne lata” — serial USA
11.05 „W świecie ciszy” (pr. dla niesłyszących)
11.25 Program dnia
11.30 „Rodzina Brettów” (16)
12.30 „Zwierzęta świata”
13.00 „5—10—15”
14.00 „Kusza” — serial USA
14.30 Reportaż
15.00 Magazyn „102”
15.30 „W kontakcie z gwiazdami”
16.30 „Strefa mroku” — serial USA
17.00 Włodzimierz Wysocki — monolog
18.00 Programy lokalne
18.30 „Benny Hill”
19.00 „Obserwator”
19.20 Antena „2”
19.30 Public. kulturalna
20.00 Koncert WOSPRiTV
21.00 Co czytać?
21.30 Panorama dnia
21.45 „Słowo na niedzielę”
21.50 Wieczór z Wysockim
22.50 „Rodzina Brettów” — serial ang.
23.40 Komentarz dnia
23.45 CNN — Headline News

NIEDZIELA

27.I.1991 r.

PROGRAM I

7.00 Witamy o siódmej
7.30 „Kraj za miastem”
7.55 „Po gospodarsku”
8.10 „Od niedzieli do niedzieli”
9.00 Teleranek oraz serial „Niebezpieczna zatoka”
10.35 „Przerwana cisza” (6) — serial przyr. hiszp.
11.05 „Notowania, czyli co się opłaca rolnikowi”
11.30 „Do końca roku” — pr. wojsk.
11.55 TV Koncert Życzeń
12.40 Teatr dla dzieci: „Słoneczny zajączek”
13.30 „Agromarket”
14.00 Magazyn „Morze”
14.20 „Pieprz i wanilia”
15.05 „Wokół wielkiej sceny”
15.55 M.E. w łyżwiarstwie figurowym
16.50 „Telewizjer”
17.15 Teleexpress
17.35 M.E. w łyżwiarstwie figurowym
19.00 Walt Disney przedstawia
19.30 Wiadomości
20.05 „Panflesz” (1) — serial TP
21.05 „Siedem dni — świat”
21.35 Sportowa niedziela
22.20 Wiadomości wieczorne
22.35 Anno Domini' 1990 — przegląd wydarzeń muzycz.

PROGRAM II

7.25 Powitanie
7.30 Panorama dnia
7.40 Przegląd tygodnia (dla niesłyszących)
8.15 „Panflesz” (1) — serial TP
9.10 „Jutro Poniedziałek”
9.30 Programy lokalne
10.00 CNN — Headline News
10.15 Z Wojciechem Kilarem o muzyce — muzyka filmowa
10.45 Wspomnienie o Ewie Lassek
11.20 Reportaż
11.45 „Express Dimanche”
12.00 Program dnia
12.05 PKF
12.15 „Póki się znów nie spotkamy” (3) — serial ang.
13.10 Sto pytań do...
13.50 Maciej Niesiołowski — Z batutą i z humorem
14.10 „Złotodajny strumień” (2) — serial austral.
15.00 „Podróże w czasie i przestrzeni”: „Bezkresna podróż” (2) — film ang.
16.00 „Kabareton”
17.00 Studio Sport
17.30 „Bliżej świata”
19.00 „Wydarzenie tygodnia”
19.30 Public. kulturalna
20.00 Goście Agnieszki Duczmal
21.00 Wrocław na antenie „2”
21.30 Panorama dnia
21.45 „Póki się znów nie spotkamy„ (3)
22.40 „Uśmiech z Galicji”
23.10 Program artystyczny — Śpiewa S. Celińska
23.40 Komentarz dnia
23.45 CNN — Headline News
0.05 „Akademia wiersza”

PONIEDZIAŁEK

28.I.1991 r.

PROGRAM I

14.40 Aktualności telegazety
14.45 Uniwersytet Nauczyc.
15.10 Program dnia
15.15 Wiadomości popołudn.
15.25 „Robin Hood” (1) — serial ang.
17.15 Teleexpress
17.35 Encyklopedia II wojny światowej
17.55 Spotkanie Prezydenta RP z korpusem dyplomatycznym
18.10 „Czarne chmury” (4) — serial TP
19.15 Dobranoc
19.30 Wiadomości
20.05 Teatr TV: W. Gombrowicz — „Ferdydurke”
22.20 W Sejmie i Senacie
22.55 Wiadomości wieczorne
23.10 Studio Sport
23.45 Język niemiecki (13)

PROGRAM II

13.30 Powitanie
13.35 Przegląd telegazety
13.45 Antena „2”
14.00 CNN — Headline News
14.15 „Capital City” (4) — serial ang.
15.05 Konkurs 5 milionów
16.00 Zbliżenia, czyli to i owo o filmie
16.30 „Widziane z Gdańska”
16.45 „Ojczyzna-polszczyzna”
17.00 Film fabularny
18.30 Przegląd PKF
19.00 „Obserwator”
19.20 Antena „2” proponuje
19.30 Język angielski (13)
20.00 Koncert dla Litwy z Teatru Wielkiego w Warszawie
21.30 Panorama dnia
21.45 Sport
21.55 „Capital City” — serial ang.
22.45 Studio im. A. Munka
23.45 Komentarz dnia
23.50 CNN — Headline News

WTOREK

29.I.1991 r.

PROGRAM I

8.00 „Dzień dobry”
9.00 Wiadomości poranne
9.10 „Domowe przedszkole”
9.35 Teleferie
10.00 Kino Teleferii: „Dom na głowie” — serial TP
10.25 „Koniec starych czasów” — komedia czech.
11.55 Aktualności telegazety
15.50 Program dnia
15.55 Wiadomości popołud.
16.05 „Video-Top”
16.15 „Robin Hood” (2) — serial ang.
17.15 Teleexpress
17.35 „10 minut”
17.45 Portrety — „Według Mrożka” — film dok.
18.45 „Spin”
19.15 Dobranoc
19.30 Wiadomości
20.05 „Koniec starych czasów” — komedia czech.
21.40 „Teraz” — tyg. gosp.
22.15 Wiadomości wieczorne
22.35 „Feliks Dzierżyński” — film dok. pr. radz.
23.55 Język francuski (11)

PROGRAM II

7.55 Powitanie
8.00 Panorama dnia
8.10 „Ulica Sezamkowa”
9.10 Film fabularny
10.00 CNN — Headline News
10.15 Mag. TV Śniadaniowej
11.00 „Z ziemi polskiej” — „Karabin, kilof i książka” — film dok.
12.00 „Trzeci w piątym rzędzie” — film radz.
13.15 Program dnia
13.20 Przegląd prasy
13.30 „Dookoła świata”
14.00 CNN — Headline News
14.15 Ekostres — Korek — mag. ekologiczny
14.45 „Z wiatrem i pod wiatr”
15.00 „Ulica Sezamkowa”
16.00 „Kontakt TV”
17.00 „Wielki kryzys” (1) „Lato Hoovera” — serial dok. USA
18.00 Programy lokalne
18.30 Modlitwa wieczorna
19.00 „Obserwator”
19.30 Język angielski (43)
20.00 Wrocław na antenie „2”
20.45 Rzecznik praw obywatelskich — pr. Ireny Dziedzic
21.30 Panorama dnia
21.45 Sport
21.55 Non stop kolor — „Mur” — film amer.
23.30 Teatr, czyli świat
24.00 Komentarz dnia
0.10 CNN — Headline News

ŚRODA

30.I.1991 r.

PROGRAM I

7.40 „Express gospodarczy”
8.00 „Dzień dobry”
9.00 Wiadomości poranne
9.10 „Domowe przedszkole”
9.35 Teleferie
10.00 „Dom na głowie” — serial TP
10.25 „Dynastia” — serial USA
11.15 „Przyjemne z pożytecznym”
11.35 Aktualności Telegazety
15.20 Uniwersytet Nauczyc.
15.50 Program dnia
15.55 Wiadomości
16.05 „Video-Top”
16.15 „Robin Hood” (3)
17.15 Teleexpress
17.35 „System” — public. międzynarodowa
18.00 „10 minut”
18.10 Klinika Zdrowego Człowieka — Nowotwory sutka
18.30 „Trzy kwadranse” — mag reporterów
19.15 Dobranoc
19.30 Wiadomości
20.05 „Dynastia” (67)
20.55 Studio Sport
21.35 „Okruchy nadziei” — rep.
22.10 Wiadomości wieczorne
22.25 Rozmowy z Nikodemem
23.00 Język angielski (13)

PROGRAM II

7.55 Powitanie
8.00 Panorama dnia
8.10 „Ulica Sezamkowa”
9.10 Film fabularny
10.00 CNN — Headline News
10.15 Mag. TV Śniadaniowej
11.15 „Naszyjnik z turkusu” — film fab. pr. rumuńskiej
12.45 Film dokumentalny
13.10 „Magazyn narciarski”
13.40 „Express gospodarczy”
14.00 CNN
14.15 Program dnia
14.20 Przegląd prasy
14.30 Poznań na antenie „2”
15.00 „Ulica Sezamkowa”
16.00 „Kontakt TV”
17.10 „Przychodnia wszelkich dolegliwości” (8)
18.00 Programy lokalne
18.30 „M.A.S.H.” — serial USA
19.00 „Obserwator”
19.30 Język francuski (11)
20.00 „Siódemka” w „Dwójce”
21.00 „Ze wszystkich stron” — „Ludzie prawdy” — rep.
21.30 Panorama dnia
21.45 Sport
21.55 „W labiryncie”
22.25 „997” — kronika kryminalna
23.25 Komentarz dnia

CZWARTEK

31.I.1991 r.

PROGRAM I

8.00 „Dzień dobry”
9.00 Wiadomości poranne
9.10 „Domowe przedszkole”
9.35 Teleferie
10.00 „Dom na głowie” — serial TP
10.25 „Gliniarz i prokurator” (8) — serial krym. USA
11.15 „To się może przydać”
11.35 Aktualności telegazety
15.50 Program dnia
15.55 Wiadomości popołud.
16.05 „Video-Top”
16.15 „Robin Hood” (4)
17.15 Teleexpress
17.35 „Spojrzenia”
18.00 „10 minut”
18.10 „Skarbiec”
18.45 Magazyn katolicki
19.15 Dobranoc
19.30 Wiadomości
20.05 „Gliniarz i prokurator” (8)
21.05 „Pegaz”
21.25 „Interpelacje”
22.30 Wiadomości wieczorne
22.45 Studio Sport
23.20 Język angielski (43)

PROGRAM II

8.00 Panorama dnia
8.10 „Ulica Sezamkowa”
9.10 Film fabularny
10.00 CNN — Headline News
10.15 Mag. TV Śniadaniowej
11.15 Film fabularny
12.45 Program dnia
12.50 Przegląd prasy
13.00 Wrocław na antenie „2”
14.00 CNN
14.15 Publicystyka
15.00 „Ulica Sezamkowa”
16.00 Magazyn krajów nadbałtyckich
17.00 Spotkanie z Anatolijem Kaszpirowskim
18.00 Program lokalny
18.30 „Cudowne lata” — serial USA
19.00 „Obserwator”
19.30 Język niemiecki (13)
20.00 Studio Sport
21.00 „Express reporterów”
21.30 Panorama dnia
21.45 Sport
21.55 Studio Teatralne „2”: G. Büchner — „Leonce i Lena”
23.25 Rozmowy z Cz. Miłoszem (10)
23.40 Komentarz dnia
23.45 CNN — Headline News

Кніжны падарунак ТБМ для нашых школьнікаў ● Заява пасла Яўгена Чыквіна ● Паэзія М. Лукшы і проза С. Яновіча ● Размова з М. Лабынцавым — складальнікам бібліяграфіі Падляшша ● „Нашы карані“ — новы цыкл аб гісторыі праваслаўя ● Беларускія радыёперадачы пад знакам Пагоні ● Песня пра Белага Мядзведзіка.

КРЫЖАВАНКА

УПОПЕРАК: 1) на сярэдзіне жывата, 3) саланіна без „Ніны", 5) не заўсёды канчаецца кропкай, 7) „Усе разам", 8) і зноў: „усе разам", 10) піша ў „Ніву", 12) першая частка „акцавы", 14) план стварэння, 16) на чале казакаў, 18) вырабляе акуляры, 19) 3 тон, хвастаты з сямейства саламандраў або сын Пасейдона з рыбіным хвастом, 21) рэзкая крытыка (адзін нос), 23) нарыс у вольнай форме, 25) пачуццё суму, маркоты, жалю, 26) у ім рэжуць дрэва на дошкі, 28) у ім можна варыць і з яго есці або мужчынскі капялюш з вузкімі палямі, 29) бяда, няшчасце, мукі, 31) плод у шкарлупы, які можна ўлажыць з рэха, 31) адпачынак з носа.

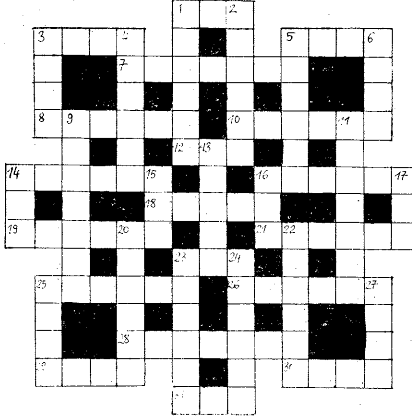
УНІЗ: 1) часта хліпае, 2) вялікі малюнак з кароткім тэкстам, 3) с + вялікая торба, 4) агародніна з урокам на канцы, 5) перад Янонічам, 6) перад вясной, 9) коратка і на тэму, 11) жыве ў Бухарэсце, 13) упрыгожанне са звязаных нітак, 14) кроплі ад гарачыні або ад цяжкай працы, 15) гук пэўнай вышыні, 16) 4047 кв. м у Англіі, 17) орган нюху, 20) навука аб святле, 22) гарачы кантынент, 23) парушэнне нармальнасці, 24) дакладны ўзор, стандарт, 25) бел-чырвона-белы, 27) правал.

„ядань"

Сярод чытачоў, якія на працягу месяца прышлюць у рэдакцыю правільныя адказы, будуць разыграны кніжныя ўзнагароды.

Адказы на крыжаванку, змешчаную ў № 49. Уподерак: смак, толк, алешына, патоп, сасна, капялюш, тыраж, спорт, кіпарыс, старт, замак, насенне, дуга, труп. Уніз: серп, калок, Тамаш, кара, шуляк, аметыст, паразіт, сюрпрыз, нястача, малое, крона, санет, след, карп.

Кніжныя ўзнагароды выйгралі: Марыя Паўлава з Беластока-Кляосіна і Аляксандр Дабчынскі з Бацютаў.

НІЎКА

Мал. Ю. Васкабойнікава.

З ЯЎРЭЙСКАГА ГУМАРУ

Шлёма Жаўток трымае краму і безупынна наракае, што даплачвае да інтарэсу. Сусед, якому абрыдла гэтае наракание, запытаў, чаму не закрые краму. Жаўток на гэта:

— А з чаго буду жыць?

* * *

Банкір Кон бачыць, што яго бухгалтар глядзіць праз акно.

— Пан Жаўток, лепш бы вы зрабілі, калі б на прахожых глядзелі задніцай, а вачамі — у кнігі.

— Я часта так раблю, пан Кон.

— Так? А што на гэта прахожыя?

— Гавораць: „Добры дзень, пан Кон!"

* * *

Жаўток спазняецца на работу.

— Чаму вы спазняецеся? — пытаецца шэф.

— Прабачце, але ў маёй жонкі былі цяжкія роды.

Прайшло некалькі дзён і Жаўток зноў спазніўся на работу.

— А што сёння здарылася, што вы зноў спазніліся? — пытаецца шэф.

— У маёй жонкі былі цяжкія роды.

— Ці вы думаеце, што я ідыёт! Некалькі дзён таму назад вы гаварылі тое ж самае!

— А што, я не сказаў, што мая жонка акушэрка?

* * *

Банкір Кон кліча свайго памочніка.

— Пан Лебедзь, хачу з вамі пагаварыць.

— Слухаю вас, пан шэф.

— Пан Лебедзь, вы працуеце ў мяне дзесяць гадоў і столькі ж часу мяне абкрадаеце.

— Пан Кон...

— Маўчыце! Ад чатырох гадоў жывеце з маёй жонкай...

— Але ж, пан Кон...

— Маўчаць, калі я гавару! Учора я даведаўся, што мая дачка зацяжарыла з вамі. Пан Лебедзь, папярэджваю вас, я не люблю пераболышвання!

ВАМ ЯКУЮ?

Акуляры разбітнога прадаўца ўслужна падаліся ў маім кірунку, калі я толькі ўвайшоў у магазін:

— Чаго жадаеце?

— Галоснасці, — секануў я.

— Ёсць яна ў вас?

— Любая на выбар. Якую хочаце?

— Бачыце, я і не спадзяваўся...

— Што яна ў нас ёсць? — падхапіў прадавец. — Якраз на днях прывезлі ў дастатковым асартыменце. Вам для блізі ці для далі?

— А што, і такія ёсць? — здзівіўся я.

— Вядома! — з захапленнем адазваўся прадавец. — Многім падабаецца, калі галоснасць для далі. Далёка яна ёсць, а побач, як раней, усё нармальна. Дарэчы, і для блізі бяруць някепска. Але гэта чудакі, якія не хочуць, разумееш, каб іх ідэалы разваліваліся. Няхай, гавораць, паблізу будзе галоснасць, а ўдалечыні каб усё было як раней. Вам якую трэба?

— А якія яшчэ ёсць? — пацікавіўся я.

— Ёсць, напрыклад, ліпавая. Яе таксама ахвотна бяруць. Асабліва, ведаеце, тыя... Ну, агульна кажучы, незацікаўленыя...

— Не, мне б... — прабаваў я ўставіць рэпліку.

— Разумею, разумею, — зараз жа адгукнуўся прадавец, — вы наогул не супраць. Тады магу вам прапанаваць паўгалоснасць. Бяруць нарасхват.

— Не, — пачаў прасіцца я, — мне патрэбна поўная галоснасць.

— Якая? — здзівіўся прадавец.

— Поўная!!!

Прадавец неяк патух і быццам бы скурчыўся.

— Такой няма, — сумна прамармытаў ён.

— А калі будзе?

— Не ведаю. Можа ў канцы квартала прывязуць.

Раптам мяне асяніла.

— Можа імпартную прывязуць? — ціха спытаў я зусім ужо спахмурнелага хлопца.

— Не! — пакруціў ён галавой. — Прабавалі, але іхняя нам не падыходзіць. Сваю трэба, мясцовую.

Я ўздыхнуў і выйшаў на вуліцу. „Можа адкрыць кааператыў і самому пачаць выпуск поўнай галоснасці? — падумаў я нясмела. — Аднак, схаджу ў іншы магазін. Можа, хто ўжо раней нагатовіў".

Паводле **Анатоля Ярошкіна**
(„Литературная газета")

Янусь Малец

МАНАЛОГ АПАРАТЧЫКА

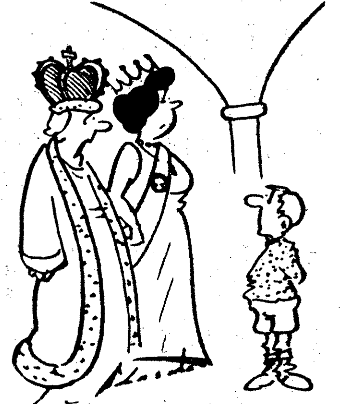
Каб бегемота — на трыбуну:
Во, раскрываў бы спраўна рот,
І пальцы б між зубоў не сунуў
Яму ніякі ідыёт.

А на цябе дык дэмакраты
Цяпер у зале так глядзяць,
Ажно пацеюць нос і пяты,
Як пачынаеш выступаць.

Раней бывала колькі хочаш
Мог без супынку гаварыць
І будуць слухаць аж да ночы
І ў ладкі пляскаць, хто не спіць.

Цяпер звычайна па-другому:
Як дзесьці трошкі што не так,
Дык кругавую абарону
Заняць павінен ты, бядак.

І ноччу часам — во, навала! —
Сасніцца шумнай залы блеф,
На жонку, як на нефармала,
Крычыш спрасонку:
— БНФ!!!

— Вы памыляецеся, малады чалавек, мы не шахматныя фігуры.

Ніва

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Рэдагуе калектыў: Валянціна Жэшка (карэктар), Віталій Луба (галоўны рэдактар), Міраслава Лукша, Аляксандр Максімюк, Ян Максімюк, Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Марыя Федарук (машыністка), Ада Чачуга (адказны сакратар).

„Niwa"

ul. Suraska 1
15-950 Białystok, skr. poczt. 149
tel. 232-41, 210-33.

Wydawca: Białoruskie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne 15-062 Białystok, ul. Warszawska 11.

Druk: Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku.

Warunki prenumeraty
I. Prenumerata pocztowa.

1. Prenumeratę pocztową (z dostawą do domu) zamawiać mogą mieszkańcy wsi, osad oraz miasteczek, w których nie ma Oddziałów RSW, a także osoby niepełnosprawne, bez względu na miejsce zamieszkania.
2. Wpłaty na tę prenumeratę przyjmują urzędy pocztowe oraz doręczyciele.
3. Podstawowym okresem przyjmowania prenumeraty pocztowej jest kwartał.
4. Termin wpłat na prenumeratę pocztową na II kwartał 1991 r. upływa 20 lutego 1991 r. włącznie.
5. Cena prenumeraty kwartalnej wynosi 10.400 zł + 6.500 zł za doręczenie.
6. Cena prenumeraty z wysyłką za granicę jest większa o 100% i przyjmowana jest tylko na okresy kwartalne. Wpłaty przyjmuje Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw Warszawa, ul. Towarowa 28. Nr konta: PBK XIII Oddział Warszawa 370044-1195-139-11.

II. Prenumerata własna — prowadzona przez wydawcę.

Cena 1 egz. wraz z wysyłką wynosi 1.500 zł.

Cena prenumeraty miesięcznej: — luty — 6.000 zł.

Cena prenumeraty kwartalnej wynosi 19.500 zł.

Wpłaty przyjmuje Zarząd Główny BTSK, Białystok, ul. Warszawska 11, Nr konta NBP O/O Białystok, 5021-3203-132.

III. Кошт падпіскі ў БССР:

— месячная — 2 руб.
— квартальная — 6 руб.
— паўгадавая — 12 руб.
— гадавая — 24 руб.

Zam. 62/91.